ABN·AMRO

"I do not seek, I find"

World and life of Pablo Picasso

portraited by

Jan Roelof van den Brink

"Ik zoek niet, ik vind"

Werk en leven van Pablo Picasso

In beeld gebracht door

Jan Roelof van den Brink

Photo/Foto: Ron Offermans

"I do not seek, I find"

World and life of Pablo Picasso

portraited by
Jan Roelof van den Brink

"Ik zoek niet, ik vind"

Werk en leven van Pablo Picasso

in beeld gebracht door
Jan Roelof van den Brink

This publication is based on the book 'Picasso and his century' by former Board member Jan Roelof van den Brink and published by ABN AMRO on the occasion of his 90th birhday. The original book was composed by Sarah van Sonsbeeck, his granddaughter.

Deze publicatie is gebaseerd op het boek 'Picasso en zijn eeuw' van oud-bestuurder van de bank, Jan Roelof van den Brink en uitgegeven door ABN AMRO ter gelegenheid van zijn 90ste verjaardag. Het originele boek werd samengesteld door Sarah van Sonsbeeck, zijn kleindochter.

The 90th birthday of Jan Roelof van den Brink, a distinguished former Chairman of the bank's Managing Board, cannot pass by unnoticed by ABN AMRO. After all, he is not only the founder of the ABN AMRO Art Foundation, he is - as many of you know - a more than deserving artist himself.

Although he must have only had scarce moments to devote to his 'second passion' during his political life and his later life as a banker, the art of painting served him, maybe subconsciously, to keep a human balance in his public life.

Luckily his passion for painting took further shape after his retirement through a series of special works including 'Picasso and his century'. In this work, Van den Brink represents in his own personal way the works and life of Pablo Picasso in words and images. It is a unique and personal view of one of the greatest, Spanish artists of the 20th century, and it deserves the chance to be appreciated by a greater audience.

The 56 watercolours and a summary of the accompanying essay are in this special art book, which has been published for a very special occasion.

Rijkman Groenink
Chairman of the Managing Board ABN AMRO

De 90-ste verjaardag van Dr. Jan Roelof van den Brink, een illustere oud-voorzitter van de Raad van Bestuur van de bank, wil ABN AMRO niet ongemerkt voorbij laten gaan. Immers, Jan Roelof van den Brink is niet alleen de grondlegger van de ABN AMRO Kunststichting, hij is - zoals bij velen bekend - ook zelf een meer dan verdienstelijk kunstenaar.

Hoewel hij tijdens zijn politieke en later bancaire leven slechts schaarse momenten moet hebben gehad om aan zijn 'tweede passie' te besteden, is de schilderkunst hem, onbewust misschien, zeker van dienst geweest bij het bewaren van het menselijk evenwicht in zijn openbare functies als politicus en bankier.

Gelukkig heeft zijn schilderspassie na zijn pensionering verder gestalte gekregen in onder meer een aantal bijzondere series werken waaronder 'Picasso en zijn eeuw'. Hierin verbeeld en verwoord Van den Brink op geheel eigen wijze het werk en leven van Pablo Picasso. Het is een eigenzinnige en unieke kijk op één van de grootste, Spaanse kunstenaars van de twintigste eeuw en is het waard om door een groter publiek te worden gezien.

De 56 aquarellen en een samenvatting van het begeleidende essay staan in dit bijzondere kunstboek dat verschijnt ter gelegenheid van een bijzondere gelegenheid.

Rijkman Groenink
Voorzitter Raad van Bestuur ABN AMRO

Introduction

This is an artist's life in pictures, seen through my eyes, the eyes of a man - an economist and banker - for whom painting has been a 'second life' since his early youth. I know no other artist whose work and life have been so intertwined. Picasso's work is a reflection of his life. His oeuvre is an open diary, to be read by everyone. The artist kept it for more than eighty years, until 8 April 1973 when he handed it over to us.

Pablo Picasso was not an amiable person in the usual sense of the word. Still he had loved a great deal and was in turn loved by many. He was a capricious, often jovial, but also sometimes hard and inscrutable Spaniard; a man full of contradictions. Women played an important part in his life and art, but it was ultimately art that dominated his life. Painting, he said, was like breathing. Picasso was married to his art, a marriage that was to last a lifetime.

Picasso was an extremely talented man, a genius with a compulsive urge to experiment. One of his most well-known sayings was: "I do no seek, I find". His desire to experiment went hand in hand with his inexhaustible longing to surpass others. It was also the result of his tendency to provoke. From a very early age he had an obsessive urge to go against the established order.

Picasso was born in southern Spain and grew up in a catholic family. His father, Don José Ruiz - a teacher at an arts and crafts school in Málaga - soon discovered that his son had a precocious creative talent, compared to his only modest abilities, and encouraged his son to develop that talent. The Spanish public life of the time was dominated by the catholic culture. Pablo's early years were imbued by this. An artist with Pablo's personality not surprisingly reacted against this. This materialised first in his wresting from the artistic influence of his father. Later he would explore areas and carry out work which were disapproved and banned by the Church.

At sixteen years of age he joined the Modernists, a group of rebelling artists who met at the artist's cafe Els Quatre Gats (The Four Cats) in Barcelona. Picasso's resistance against the established order resulted in fierce opposition to Franco, and in 1937 he painted the Guernica. The 'rich Roman catholic life' of his youth had a clearly positive influence on his long artistic life. A feel for the grand gesture, for the theatrical and the mysterious always remained clearly present in his work. As a

through and through Mediterranean man from southern Spain origins he was very much attracted to the tertulia, the close circle of friends with which a man surrounds himself in his daily life. When Picasso moved to Paris in 1904 - the city of his dreams - he formed a tertulia ' la bande à Picasso' there as well.

During Picasso's first fourteen years of painting he primarily tried to discover the reality that surrounded him and to faithfully depict it. He did this with his religiously tinted early work and his portraits of that time, as well as with his subsequent work that looked very much to the Paris moderns and with his much more important work from the Blue and Pink Period. Through his contact with writers and philosophers, such as Albert Camus and Jean-Paul Sartre, he developed his intellect as well as his senses which - after he turned 25 - led to his unique, unmistakable forms and colours. From that time onwards he created, in a revolutionary manner a wayward, new reality: the reality of the autonomous artist of the modern age, neither attached to nor hindered by anyone or anything. This was followed by a journey that lasted more than half a century through a sometimes bizarre, completely unique reality. This journey resulted in unprecedented fame and success already during his lifetime, also in material terms. He, however, remained unassuming about his increasing wealth. In his heart he remained to the very end the Bohemian of his time at Els Quatre Gats in Barcelona: a young, spirited artist with many friends, both men and women, but with little concern for money.

May 1973. More than a month previously Picasso had passed away in his house in Mougins. In the Palais des Papes in Avignon there is an exhibition of 201 of his last paintings. My wife and I walk through the lofty halls in which popes and prelates pondered 600 years ago on the almost insolvable problems of the turbulent 14th century. The confrontation of so much hallowed past with the overwhelmingly imposing present compels us to silence. Yet I begin to get the feeling that even a man like Picasso - seemingly the eternal youth - finally reached old age. And time moves on. Outside the sun is shining, the sun that Picasso loved so much.

Jan Roelof van den Brink

Inleiding

Dit is een schildersleven in beeld, gezien door mijn ogen, de ogen van een man - een econoom en bankier - voor wie schilderen vanaf zijn jeugd een 'Second life' is geweest.
Ik ken geen tweede beeldend kunstenaar van wie werk en leven zozeer zijn verstrengeld. Picasso's werk is de weerslag van zijn leven. Zijn oeuvre is een open dagboek, toegankelijk voor iedereen. Het werd meer dan tachtig jaar bijgehouden. Totdat de kunstenaar het op 8 april 1973 voorgoed aan ons overhandigde.

Pablo Picasso was geen beminnelijk mens in de gebruikelijke zin van het woord. Toch heeft hij veel bemind en werd hij veel bemind. Hij was een grillige, vaak joviale, maar soms harde en ondoorgrondelijke Spanjaard. Een man vol tegenstrijdigheden. De vrouw speelde in zijn leven en in zijn kunst een centrale rol, maar het is uiteindelijk de kunst die zijn leven beheerste. Kunst bedrijven noemde hij ademen. Picasso was met zijn kunst getrouwd, een leven lang.

Picasso was een uiterst getalenteerd mens, een genie met een onbedwingbare neiging tot het experiment. Een van zijn bekendste uitspraken is: "Ik zoek niet, ik vind". Zijn experimenteerzucht hing samen met zijn onuitblusbare verlangen om anderen te overtreffen. Daarnaast was het een gevolg van zijn neiging tot provoceren. Van jongs af aan had hij een onbedwingbare aandrang tegen de gevestigde orde in te gaan.

Picasso werd in Zuid-Spanje geboren en groeide op in een katholiek gezin. Zijn vader, Don José Ruiz - leraar aan een kunstnijverheidsschool in Málaga - ontdekte in zijn zoon al gauw een overvloed aan creatief talent dat hijzelf slechts in beperkte mate bezat en hij moedigde de jongen aan dat talent te ontwikkelen. Het Spaanse openbare leven in die tijd was van katholieke cultuur doortrokken. Pablo's jonge jaren waren ervan doordrenkt. Een kunstenaar, met het karakter van Picasso, kwam erdoor in verzet. Dat verzet had allereerst tot gevolg dat hij zich ontworstelde aan de artistieke leiding van zijn vader. Wat later zou hij ook veel verkennen en ondernemen dat door de Kerk werd afgekeurd en verboden.

Al op zestienjarige leeftijd sloot hij zich aan bij de Modernisten, een groep rebellerende kunstenaars die elkaar ontmoeten in het kunstenaarscafé Els Quatre Gats (De vier Katten) in Barcelona. Picasso's verzet tegen de gevestigde orde had tot gevolg dat hij zich tijdens de Spaanse Burgeroorlog fel keerde tegen Franco en in 1937 de Guernica schilderde.

Het 'rijke Roomse leven' van zijn jeugd heeft gedurende zijn lange kunstenaarsbestaan een duidelijk positieve invloed op Picasso gehad. Gevoel voor het grote gebaar, voor het theatrale en het mysterie zijn in zijn werk altijd duidelijk aanwezig gebleven. Als een door en door mediterrane man van Zuid-Spaanse afkomst werd hij zeer aangetrokken door de tertulia, de hechte vriendenkring waarmee een man dagelijks omgaat. Toen Picasso zich in 1904 in Parijs - de stad van zijn dromen - vestigde, vormde hij ook daar een tertulia 'la bande à Picasso'.

De eerste veertien jaar dat Picasso schilderde probeerde hij vooral de hem omringde werkelijkheid te ontdekken en getrouw weer te geven. Hij deed dat met zijn religieus getint jeugdwerk en met zijn portretten uit die tijd, met het daaropvolgende werk dat erg naar de Parijse modernen kijkt en met het veel belangrijker werk uit de Blauwe en Roze Periode. Door de omgang met schrijvers en filosofen als Albert Camus en Jean-Paul Sartre ontwikkelde zijn intellect en zijn gevoel wat - na zijn 25ste - leidde tot zijn unieke, onmiskenbare vormen- en kleurentaal. Vanaf die tijd creëerde hij op revolutionaire wijze een eigenzinnige, nieuwe werkelijkheid; de werkelijkheid van de autonome, door niets of niemand gebonden of gehinderde vrije kunstenaar van de moderne tijd. Hierop volgde een vrije vlucht van meer dan een halve eeuw over een soms bizarre, geheel eigen realiteit. Die vrije vlucht leverde hem al bij leven ongekende faam en ongekend succes op, ook in materieel opzicht. Toch liet hij zich nooit voorstaan op zijn toenemend bezit. In zijn hart bleef hij tot het laatst de bohémien die hij was in de tijd van Els Quatre Gats in Barcelona: een jonge, levenslustige kunstenaar met veel vriendinnen en vrienden, maar zonder veel bekommernis om geld.

Mei 1973. Ruim een maand daarvoor is Picasso in zijn huis in Mougins gestorven. In het Palais des Papes in Avignon is een tentoonstelling van 201 van zijn laatste schilderijen ingericht. Mijn vrouw en ik lopen door de hoge zalen waarin pausen en prelaten zich 600 jaar geleden over de haast onoplosbare problemen van de woelige 14e eeuw bogen. De confrontatie van zoveel eerbiedwaardig verleden met zoveel indrukwekkend heden maakt ons stil. Toch bekruipt mij het gevoel dat zelfs een man als Picasso - schijnbaar de eeuwige jeugd - ten slotte ouder werd. En intussen gaat de tijd voort. Buiten schijnt de zon, de zon waar Picasso zo van hield.

Jan Roelof van den Brink

The 56 watercolours are a coherent collection of Picasso's work. They are an echo, usually an illuminating reflection of his life. The order is generally chronological. Some works relate to a single aspect, whilst others cover a longer period or reflect a more complicated event or situation. All relate to historical persons, matters or events as well as to Picasso's work.

De 56 aquarellen vormen een samenhangend geheel. Ze zijn een echo, meestal een oplichtende reflex van Picasso's leven. De volgorde is chronologisch of nagenoeg chronologisch. Sommige werken hebben betrekking op één enkel feit, andere beslaan een wat langere periode of zijn de reflex van een meer gecompliceerde gebeurtenis of situatie. Alle hebben betrekking op historische personen, zaken of gebeurtenissen en op Picasso's werk.

1. Pablo Ruiz

60 x 45 cm, watercolour and pastel crayons. Collage

Pablo Ruiz, better known as Pablo Picasso, as an obstinate boy who already draws with great dedication and is forced against his will to go to school.

1. Pablo Ruiz

60 x 45 cm, aquarel en vetkrijt. Collage

Pablo Ruiz, beter bekend als Pablo Picasso, als eigenzinnig jongetje dat al met overgave tekent en alleen onder dwang de tocht naar school maakt.

2. Back to the Mare Nostrum!

60 x 45 cm, watercolour and pastel crayons

An improvisation of the Spanish Mediterranean coastal landscape: back to the Mare Nostrum!

2. Terug naar de Mare Nostrum!

60 x 45 cm, aquarel en vetkrijt

Een improvisatie op het Spaans mediterrane kustlandschap: terug naar de Mare Nostrum!

3. Pablo the Painter

45 x 60 cm, watercolour, ink and pastel crayons

On the right Pablo studying in Barcelona in 1896. In the middle the shadow of his father Don José's critical gaze. On the left we can see part of Picasso's painting 'The Altar Boy' (1896).

3. Pablo de Schilder

45 x 60 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Rechts de in 1896 in Barcelona studerende Pablo. In het midden kijkt de schim van vader Don José kritisch toe. Links is een deel van Picasso's schilderij 'De Misdienaar' (1896) zichtbaar.

4. Tension in the Ruiz family

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons

Bottom right and left Pablo's frequently vexed parents. In the middle the irritated adolescent gives us an unpleasant look. In the background a glimpse of the house in Málaga; top left Tia Pepa, a great-aunt of whom Picasso, aged fourteen, made an impressive portrait.

4. Spanningen in de Ruiz-familie

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Rechts- en linksonder Pablo's veelgeplaagde ouders. In het midden kijkt de geïrriteerde puber ons weinig vriendelijk aan. Op de achtergrond een glimp van het huis in Málaga; linksboven Tia Pepa, een oudtante die Picasso op veertienjarige leeftijd indrukwekkend portretteerde.

5. To Horta de Ebro

45 x 60 cm, watercolour and pastel crayons

A paraphrase of Picasso's oil painting Houses in Horta (1898).

5. Naar Horta de Ebro

45 x 60 cm, aquarel en vetkrijt

Een parafrase van Picasso's olieverfschilderij Huizen in Horta (1898).

6. Seven important Months

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons

In the middle Picasso's college friend Manuel Pallarès; above a paraphrase of Mas del Quiquet (1898), the farmhouse of the latter. Bottom right: the 85-year old Picasso and his friend Pallarès drink to each other's good health.

6. Zeven belangrijke Maanden

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

In het midden Picasso's studievriend Manuel Pallarès; daarboven een parafrase van Mas del Quiquet (1898), het boerenwoonhuis van laatstgenoemde. Rechtsonder: de 85-jarige Picasso en zijn vriend Pallarès die elkaar toedrinken.

7. Els Quatre Gats *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons*
Bottom right a paraphrase of a drawn self-portrait. An impression is given of Els Quatre Gats. What is striking is the large painting of Casas. Bottom left Miquel Utrillo and his sweetheart Suzanne Valadon, an artist who also modelled for Puvis de Chavannes and Renoir. Finally bottom right a hint of Père Romeu, the barkeeper, a piece of work that Picasso made in 1900 in Barcelona.

7. Els Quatre Gats *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt*
Rechtsboven een parafrase van een getekend zelfportret. Verder wordt een indruk gegeven van Els Quatre Gats. Opvallend is het grote schilderij van Casas. Linksonder Miquel Utrillo en zijn geliefde Suzanne Valadon, een schilderes die ook model stond voor Puvis de Chavannes en Renoir. Ten slotte, rechtsonder een schim van Père Romeu, de kroegbaas, een werk dat Picasso in 1900 in Barcelona maakte.

8. Visits to Paris and the Casagemas Drama *60 x 45 cm, watercolour, ink en pastel crayons*
In the middle Pablo's friend Carles Casagemas, who committed suicide in 1901. Bottom right a paraphrase of the drawing Self-portrait for the Moulin Rouge (1901), with Picasso at Montmartre. The thumbnail sketch at the bottom left is a fantasy: Picasso introduces the model Germaine Cargallo to Casagemas. The upper part of this watercolour contains a paraphrase of The Death of Casagemas (1901): Carles on his deathbed with next to him a burning candle.

8. Bezoeken aan Parijs en het Drama Casagemas 60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt
In het midden Pablo's vriend Carles Casagemas, die in 1901 zelfmoord pleegde. Rechtsonder een parafrase van de tekening Zelfportret voor de Moulin Rouge (1901), met Picasso op Montmartre. De krabbel linksonder is een fantasie: Picasso stelt het model Germaine Cargallo voor aan Casagemas. Het bovendeel van deze aquarel wordt gevuld door een parafrase van De dood van Casagemas (1901): Carles op zijn doodsbed met naast zich een brandende kaars.

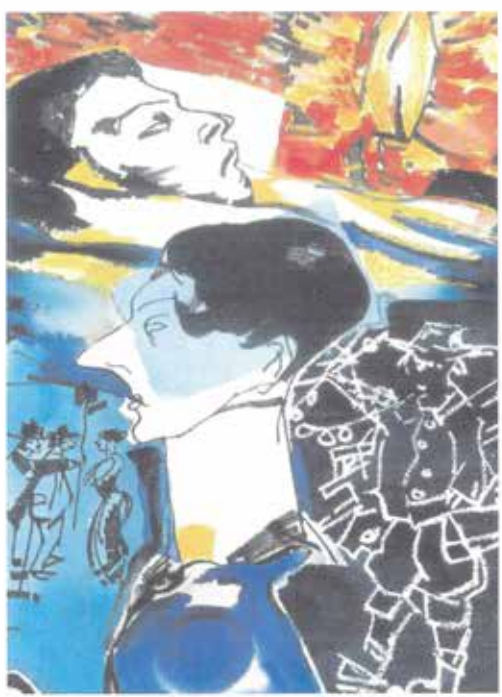

9. The two Sisters and the Blue Period

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons

A paraphrase of The Two Sisters (1902), a painting that belongs to the Saint-Lazare series from the Blue Period and that should be considered his most important work from this series. A number of drawings preceded this: The meeting of the two sisters. One figure carries a baby in her arms; the other is a prostitute being cared for in Saint-Lazare. The two meet at the jail hospital.

9. De Twee Zusters en de Blauwe Periode

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Een parafrase van De Twee Zusters (1902), een schilderij dat behoort tot de Saint-Lazare serie uit de Blauwe Periode en dat moet worden beschouwd als het belangrijkste werk uit deze reeks. Een aantal tekeningen gaat hieraan vooraf: de ontmoeting van twee zusters. De ene figuur draagt een baby op de arm; de andere is een hoer die in Saint-Lazare wordt verpleegd. De twee ontmoeten elkaar in het hospitaal van de gevangenis.

10. Maria Magdalena as repentant Sinner

60 x 45 cm, watercolour and ink

The year that Picasso and his mistress, Fernande Olivier, spent the summer in Horta he made a cubist painting of this mistress Woman with a Book in a Landscape (1909). It was inspired by El Greco's The Penance of Mary Magdalene. This watercolour is a paraphrase of El Greco's work.

10. Maria Magdalena als Boetelinge

60 x 45 cm, aquarel en inkt

In het jaar dat Picasso en zijn geliefde, Fernande Olivier, de zomer doorbrengen in Horta, maakt hij een kubistisch schilderij van deze minnares Vrouw met een Boek in een Landschap (1909). Het is geïnspireerd door El Greco's De Boetedoening van de Heilige Maria Magdalena. Deze aquarel is een parafrase van El Greco's werk.

11. A second Fatherland

45 x 60 cm, watercolour, ink and pastel crayons

This watercolour shows us Montmartre. Picasso's studio Le Bateau Lavoir is on the left of the big building. From the site of his studio, a 22-year old Picasso looks at us in a suspicious but determined fashion.

11. Een tweede Vaderland

45 x 60 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Op de deze aquarel bevinden wij ons op Montmartre. Picasso's atelier Le Bateau Lavoir (De Wasserijboot) bevindt zich links van het grote gebouw. Op de plaats waar het atelier staat, kijkt een 22-jarige Picasso ons wantrouwend maar vastberaden aan.

12. Le Bateau Lavoir

100 x 150 cm, watercolour, ink and pastel crayons

Right of the middle stands the Bateau Lavoir studio, which for Picasso was of unforgettable importance. He considered the ramshackle building as the temple of his fame. His studio was named by two literary friends of Picasso, Max Jacobs and André Salmon. Top right of the watercolour a paraphrase of Picasso's Head of Fernande (1905), an etching. The lovers depicted on the left above the Head of Fernande is a paraphrase of Picasso's The Lovers (1904). We can see the artist himself on the left in front of Le Bateau Lavoir. The figure is surrounded by some members of la bande à Picasso. Above, in a flash, the poet Guillaume Apollinaire and left, Max Jacob. The man with the top hat is Louis de Gonzague Frick, an old friend and admirer of Apollinaire and a regular visitor to the studio.

12. Le Bateau Lavoir

100 x 150 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Rechts van het midden het atelier Le Bateau Lavoir, dat voor Picasso van onvergetelijke betekenis is. Hij ziet het gammele gebouw als de tempel van zijn roem. Het atelier krijgt zijn naam van twee literair ingestelde vrienden van Picasso, Max Jacobs en André Salmon. Rechtsboven een parafrase van Picasso's Hoofd van Fernande (1905), een ets. Het links boven het Hoofd van Fernande afgebeelde liefdespaar is een parafrase op Picasso's De Geliefden (1904). Links van het midden zien we de kunstenaar zèlf vóór Le Bateau Lavoir. De figuur wordt omsloten door enkele leden van la bande à Picasso. Boven, in een flits de dichter Guillaume Apollinaire en, links, Max Jacob. De man met de hoge hoed is Louis de Gonzague Frick, een jeugdvriend en bewonderaar van Apollinaire en een regelmatige bezoeker van het atelier.

13. La Belle Fernande

60 x 45 cm, watercolour and ink

Picasso's mistress - Fernande Olivier - in Le Bateau Lavoir lived the Bohemian life of a much sought-after model. The seven-year relationship with Picasso was the most important artistic period in his life.

In the watercolour on the left a beaming Fernande. On the right a paraphrase of Pablo's head in the Self-portrait with a Palette (1906).

13. La Belle Fernande

60 x 45 cm, aquarel en inkt

Picasso's geliefde - Fernande Olivier - leeft in Le Bateau Lavoir het bohemiënleven van een veelgevraagd model. De zeven jaar dat de relatie met Picasso duurt behoren artistiek gezien tot de belangrijkste in zijn leven.

Op de aquarel links een stralende Fernande. Rechts een parafrase van het hoofd van Pablo op het Zelfportret met een Palet (1906).

14. A Short Vacation in Holland. La Belle Hollandaise

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In the summer of 1905 Picasso spent a month in the Netherlands. He loved the countryside, but was even more interested in the animals and particularly the people. Even though only one or a few small oil paintings were made during this period, this stay in the Netherlands was important for the development of Picasso's art. Some would say his gouache Trois Hollandaises à la Coiffe (1905) is the most important work he created in the Netherlands.

In the watercolour the North-Holland Canal in Schoorldam. A milkmaid carries on a yoke the buckets with milk to the bridge. It is a paraphrase of Picasso's drawing Milk Maids (1905), but seen from the back.

14. Een Korte Vakantie in Nederland. La Belle Hollandaise

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In de zomer van 1905 brengt Picasso een bezoek van een maand aan Nederland. Hij geniet van het landschap, maar is nog meer geïnteresseerd in de dieren en vooral in de mensen. Hoewel er in deze periode maar één of enkele kleine olieverfschilderijen zijn ontstaan, is dit verblijf in Nederland van betekenis geweest voor de ontwikkeling van Picasso's kunst. Sommigen zien zijn gouache Trois Hollandaises à la Coiffe (1905) als het belangrijkste werk dat hij in Nederland heeft gemaakt.

Op de aquarel het Groot Noord-Hollands Kanaal in Schoorldam. Een melkmeisje draagt aan een juk de emmers met melk naar de brug. Het is een parafrase van Picasso's tekening Melkmeisjes (1905), maar dan op de rug gezien.

15. The Rose Period, Fernande and the Family of the Acrobat with a Monkey
60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage
The Rose Period only lasted eighteen months, which blossomed from the relationship with Fernande.
In the watercolour Fernande in front of Pablo's painting The Family of the Acrobat with a Monkey (1905). On the left a young acrobat, dressed as a harlequin, who has just become a father. In the middle in the background we catch a glimpse of the young mother and her child. On the right we can discern something that looks like the snout and the hand of a monkey.

15. De Roze Periode, Fernande en de Familie van de Acrobaat met een Aap
60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage
De Roze Periode duurde slechts anderhalf jaar, opbloeiend uit de relatie met Fernande. Op de aquarel Fernande vóór Pablo's schilderij De Familie van de Acrobaat met een Aap (1905). Links een jonge acrobaat, gekleed als harlekijn, die vader is geworden. In het midden van de achtergrond is nog net een glimp van de jonge moeder en haar kind te zien. Rechts ontwaren we iets wat lijkt op de snuit en de hand van een aap.

16. Rendez-vous des Poètes *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage*
Until 1907 Picasso's circle of friends was dominated by poets and writers. His studio became a Rendez-vous des Peintres, in which writers and poets continued to play an essential role. The oldest of his writer friends was Max Jacob. The literary trio also included the poet Guillaume Apollinaire and André Salmon.
In this watercolour on the right a paraphrase of the powerful mind of Apollinaire, bottom left Max Jacob and top centre André Salmon.

16. Rendez-vous des Poètes *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage*
Tot 1907 wordt Picasso's vriendenkring gedomineerd door dichters en schrijvers. Zijn atelier wordt een Rendez-vous des Peintres, waarin schrijvers en dichters een onmisbare rol blijven vervullen. De oudste van de schrijvende vrienden is Max Jacob. Het literaire trio bestaat verder uit de dichter Guillaume Apollinaire en André Salmon.
Op deze aquarel rechts een parafrase van de machtige kop van Appollinaire, linksonder Max Jacob en midden boven André Salmon.

17. Les Demoiselles d'Avignon and L'Affaire des Statuettes

100 x 150 cm, watercolour, ink and pastel crayons

This watercolour relates to Picasso's masterpiece, Les Demoiselles d'Avignon (1907), which marked him clearly as a pioneer of the twentieth century and a modern-age painter. We can see - just like in Les Demoiselles d'Avignon - two women wearing a mask. Top left a paraphrase of Picasso's Self-portrait (1907). Below is Apollinaire with handcuffs. Top on the far left a paraphrase of one of Picasso's women with an Iberian look. The background against which we see the fruit refers to a postcard that Apollinaire sent 'Monsieur Picasso' from Bruges in 1907. Right of the centre a number of Iberian busts that were 'acquired' from the Louvre by Géry Pieret.

17. Les Demoiselles d'Avignon en L'Affaire des Statuettes

100 x 150 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Deze aquarel heeft betrekking op Picasso's meesterwerk, Les Demoiselles d'Avignon (1907), dat hem definitief stempelde tot baanbreker van de twintigste eeuw en schilder van de moderne tijd. We zien - net als op Les Demoiselles d'Avignon - twee vrouwen die een masker dragen. Linksboven een parafrase van Picasso's Zelfportret (1907). Daaronder Apollinaire met handboeien. Boven, uiterst links een parafrase van één van Picasso's vrouwen met een Iberische uitstraling. De achtergrond waartegen het fruit is te zien, verwijst naar een postkaart die Apollinaire in 1907 vanuit Brugge stuurde aan 'Monsieur Picasso'. Rechts van het midden een aantal Iberische bustes dat door Géry Pieret uit het Louvre werd ontvreemd.

18. Two Artistic Brothers. The Birth of Cubism *45 x 60 cm, ink and pastel crayons. Collage*

In this watercolour the artist duo Pablo Picasso and his friend George Braque who created cubism. It is the cubism that makes Les Demoiselles d'Avignon (1907) so striking: more emphasis on form than on colour, energetic forms and square, prominent lines that often appear primitive. No perspective and yet a new kind of space. Images that do not depict an object but rather analyse its conception. A new reality created by the free artist of the modern age himself. The dominating figure in the middle is Picasso. On his right we see Braque. For several years the works of Picasso and Braque form such a unity that they appear as if they were one artist.

18. Twee Kunstbroeders. De Geboorte van het Kubisme *45 x 60 cm, inkt en vetkrijt. Collage*

Op deze aquarel het kunstenaarsduo Pablo Picasso en zijn vriend George Braque dat het kubisme schept. Kubisme is alles wat opvalt aan Les Demoiselles d'Avignon (1907): meer nadruk op vorm dan op kleur, energieke vormen en hoekige, markante lijnen die vaak primitief aandoen. Geen perspectief en toch een nieuw soort ruimte. Beelden die niet een object uitbeelden maar eerder het begrip ervan ontleden. Een nieuwe, door de vrije kunstenaar van de moderne tijd zelf geschapen werkelijkheid. De dominerende figuur in het midden is Picasso. Rechts van hem Braque. Gedurende enkele jaren is het werk van Picasso en Braque zozeer een éénheid dat zij als het ware één kunstenaar zijn.

19. Fernande with a Mantilla. A second Summer in Horta de Ebro

60 x 45 cm, watercolour and ink. Collage

From both a commercial and artistic point of view Picasso's second residence in Horta de Ebro in 1909 was a step forward. His relationship with Fernande deteriorated. Picasso painted furiously, large paintings and a number of sombre portraits of Fernande.

In this watercolour on the left a paraphrase of Fernande with a Mantilla (1909); the face - as he had said himself - is 'a machine of suffering'. On the right 'la belle Fernande' in happier times.

19. Fernande met een Mantilla. Een tweede Zomer in Horta de Ebro

60 x 45 cm, aquarel en inkt. Collage

Zakelijk en artistiek beschouwd is Picasso's tweede verblijf in Horta de Ebro in 1909 een stap vooruit. Maar zijn verhouding met Fernande gaat achteruit. Picasso schildert verwoed, grote schilderijen en een aantal sombere portretten van Fernande.

Op deze aquarel links een parafrase van Fernande met een Mantilla (1909); het gezicht - zoals hij zelf zegt - 'een machine van lijden'. Rechts 'la belle Fernande' in gelukkiger dagen.

20. The analytical Cubism on the Road to its High Point. A vacation in Cadaqués

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In 1910 the summer holiday was spent in Cadaqués, an isolated fishing village one hundred kilometres from Barcelona. Even though there was plenty to do, Fernande was not happy. She disliked the place with nothing but sea, a few pathetically small mountains and houses that looked as if they were made of cardboard. In Cadaqués Picasso made four etchings to illustrate one of Max Jacob's plays.

In the watercolour at the top right Fernande's 'cardboard houses' of Cadaqués. Below a paraphrase of Picasso's Self-portrait (1907). Left - across the full length - a paraphrase of Picasso's Mademoiselle Leonie (1910), one of the four etchings that he made for his friend Max Jacob.

20. Het analytisch Kubisme op Weg naar zijn Hoogtepunt. Een vakantie in Cadaqués

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In 1910 gaat de zomervakantie naar Cadaqués, een geïsoleerde vissersplaats honderd kilometer van Barcelona. Hoewel er voldoende afleiding is, is Fernande niet tevreden. Ze vindt het een afschuwelijke plaats met niets dan zee, een paar ellendige kleine bergen en huizen die eruit zien alsof ze van bordpapier zijn gemaakt. In Cadaqués maakt Picasso een viertal etsen om een toneelstuk van Max Jacob te illustreren.

Op de aquarel rechtsboven Fernande's 'bordpapieren huizen' van Cadaqués. Daaronder een parafrase van Picasso's Zelfportret (1907). Links - over de volle lengte - een parafrase van Picasso's Mademoiselle Leonie (1910), één van de vier etsen die hij maakte voor zijn vriend Max Jacob.

21. Analytical Cubism reaches its top. A new Love Eva Gouel

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In 1911-1912 the analytical cubism reached its high point. During the summer of 1911 Picasso stayed for the first time in Céret, a Catalan village at the foot of the Pyrenees. His production that summer was formidable, but his relationship with Fernande came to an end. Shortly afterwards a new mistress came on the scene: Eve Gouel. The Spaniard Picasso called her Eva. As was the case in 1905 at the start of this new relationship he was very much in love. And that too is seen in his work.

In this watercolour top right and bottom left the build-up to the top of the analytical cubism: the village Cadaqués and the figure of Mademoiselle Leonie. At the top left we can see Maison Delcros in Céret. In the autumn and winter following Picasso's visit, from this house the analytical cubism would reach its top.

21. Het analytisch Kubisme bereikt zijn Top. Een nieuwe Geliefde Eva Gouel

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In 1911-1912 bereikt het analytisch kubisme zijn hoogtepunt. Picasso verblijft in de zomer van 1911 voor de eerste maal in Céret, een Catalaans dorp aan de voet van de Pyreneeën. Zijn productie is die zomer formidabel, maar aan zijn relatie met Fernande komt een einde. Kort daarna dient een nieuwe minnares zich aan: Eve Gouel. De Spanjaard Picasso noemt haar Eva. Net als in 1905 is hij ook nu in het begin van de nieuwe relatie hevig verliefd. En ook nu vindt dat zijn weerslag in zijn werk.

Op deze aquarel rechtsboven en linksonder de aanloop naar de top van het analytisch kubisme: het dorp Cadaqués en de figuur van Mademoiselle Leonie. Linksboven is Maison Delcros in Céret te zien. Vanuit dit huis zal in de herfst en winter volgend op Picasso's bezoek, de top van dit analytisch kubisme worden bereikt.

22. Synthetic Cubism and the Rococo of the cubism Movement.
The Years with Eva Gouel

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons

Cubism remained cubism, but changed from analytical to synthetic cubism. It was no longer limited to the analysis of the image and the division of the surface, but looked for the essence. The appearance became more French, more decorative. In May 1912 Picasso made his first collage Still Life with Cane Chair (1912). In the course of 1912-1913 the collage technique was further developed. In that time he made, for example, collages that suggest a wine bottle and glasses. Newspaper headlines and bits of paper were important constituents of these works of art. Picasso's collages were not figurative depictions of the countryside, nor still lives. They were almost abstract creations that wanted to convey the essence of café life, from the tertulia to the spectator. Cubism became even more playful, whole areas were covered with colourful dots; the pointillism penetrates cubism. It is sometimes called Rococo Cubism.

In the watercolour bottom left, Eva Gouel in kimono. The rest is a paraphrase of Student with a Newspaper (1913), an example of Picasso's synthetic cubism on the border of the Rococo.

22. Het synthetisch Kubisme en het Rococo van de kubistische Beweging.
De Jaren met Eva Gouel

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Het kubisme blijft kubisme, maar verandert van analytisch in synthetisch kubisme. Het beperkt zich niet langer tot de analyse van het beeld en de opdeling van het beeldvlak, maar zoekt voor alles de grote lijn. De uitstraling wordt meer Frans, decoratiever. In mei 1912 maakt Picasso zijn eerste collage: Stilleven met een rieten Stoelmat (1912). In de loop van 1912-1913 wordt de collagetechniek verder doorgevoerd. Zo maakt hij in die jaren collages die verwijzen naar een wijnfles en naar glazen. Ook krantenkoppen en papierfragmenten zijn voor de inhoud van deze kunstwerken van grote betekenis. Picasso's collages zijn geen figuratieve afbeeldingen van de natuur, geen stillevens. Het zijn haast abstracte scheppingen die de essentie van het caféleven, van de tertulia willen overbrengen. Het kubisme wordt zelfs nog speelser, hele vlakken worden met kleurige stippen bedekt: het pointillisme dringt door in het kubisme. Het wordt soms Rococo Kubisme genoemd.

Op de aquarel linksonder Eva Gouel in kimono. De rest is een parafrase van Student met een Krant (1913), een voorbeeld van Picasso's synthetisch kubisme op de grens van het Rococo.

23. The End of Cubism. A difficult Phase in Picasso's life

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

At the end of 1915, early 1916, Picasso went through a difficult time. The outbreak of the First World War meant that his group of friends fell apart as most men were drafted. His most important dealer, the German Kahnweiler fled to Switzerland, while his galery in Paris and his entire stock of paintings were confiscated. Cubism, which after 1914 was finally better known by many people, was put in a bad light because the patriotic French associate it with Germany. During this time Picasso moved with Eva - who was then already seriously ill - to Montrouge, a suburb of Paris where he led a secluded life.
In the watercolour we can see Picasso in this period which for him was very difficult indeed. The obsession with cubism is in the past. Eva is dead and Picasso has now had two unhappy relationships. And as far as the art is concerned - the dominant factor in his life - there is no longer a clear line.

23. Het Einde van het Kubisme. Een moeilijke Fase in Picasso's leven

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

Eind 1915, begin 1916 gaat Picasso door een moeilijke tijd. Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog betekent niet alleen dat de vriendenkring wordt opgebroken doordat de meeste jongemannen in dienst worden geroepen. Zijn belangrijkste handelaar, de Duitser Kahnweiler wijkt uit naar Zwitserland, terwijl zijn galerie in Parijs wordt geconfisqueerd, evenals zijn hele voorraad schilderijen. Het kubisme, dat na 1914 eindelijk bij velen bekend wordt, komt in een kwaad daglicht te staan, omdat het door de patriottische Fransen met Duitsland in verband wordt gebracht. Picasso verhuist in deze periode met Eva - die dan al ernstig ziek is - naar Montrouge, een voorstad van Parijs waar hij een teruggetrokken leven leidt.
Op de aquarel zien wij Picasso in deze voor hem zware tijd. De obsessie voor het kubisme is verleden tijd. Eva is dood en Picasso heeft inmiddels twee ongelukkige liefdes achter de rug. En wat de kunst betreft - de allesbeheersende factor in zijn leven - is er niet langer een duidelijke lijn.

24. The Anti-climax that should have been an Apotheosis

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In this watercolour left of the middle we see Apollinaire in his artillerist uniform. Under his cap he wears a bandage - in 1916 Apollinaire got seriously injured. On his right Field Marshal Foch, one of the French commanders in the Battle of the Marne. Also, a shadow of Kaiser Wilhelm II, below that a religious nurse caring for Eva Gouel. Eva herself can be seen top left and the entire bottom section of the watercolour is a paraphrase of Picasso's Eva at her Deathbed (1915).

24. De Anti-climax die een Apotheose had moeten zijn

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

Op deze aquarel links van het midden Apollinaire in zijn uniform van artillerist. Onder zijn kepie draagt hij een verband - Apollinaire raakte in 1916 ernstig gewond. Rechts van hem maarschalk Foch, een van de Franse aanvoerders in de Slag aan de Marne. Verder een schim van Keizer Wilhelm II, daaronder een religieuze verpleegster die Eva Gouel verzorgde. Eva zelf is linksboven te zien en de gehele benedenzijde van de aquarel is een parafrase van Picasso's Eva op haar Doodsbed (1915).

25. Dealers and Collectors *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage*
Picasso had a lifelong obsession with art, yet he was very much aware of the commercial side of his work. After the first exhibition - in 1901 at Ambroise Vollard - he practically did not have any more exhibitions until the outbreak of the First World War. He preferred word of mouth. He did, however, show a great deal of interest in exhibitions abroad. The striking lady who stood at the cradle of Pablo's first success in Paris was Berthe Weill. Another one of Picasso's business relations from this period started his professional life as a clown and he, too, ended up as an art dealer: Clovis Sagot. Through him Picasso met the well-off American buyer of contemporary art: Gertrude Stein. Gertrude and her brother Leo Stein were the first real collectors of Picasso's work. Around 1910 in France there were some Picasso collectors, but only a few. Important collectors then were mainly in Czechoslovakia and Russia, where the Russian Sergei Sjtsjoekin was as collector similar to the Steins.
In the middle of this watercolour is Gertrude Stein; bottom left Berthe Weill. Above it a shadow of the dealer Sagot, taken from Picasso's Portrait of Clovis Sagot (1909). Bottom right the patriarchal head of Ambroise Vollard and top left Kahnweiler, the man who for many years was Picasso's most important impresario. On his right the Russian collector Sjtsjoekin.

25. Handelaren en Verzamelaars *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage*
Picasso is zijn leven lang bezeten van kunst. Toch is hij zich ook van de zakelijke kant van zijn werk goed bewust. Na de eerste tentoonstelling - in 1901 bij Ambroise Vollard - houdt hij tot het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog nagenoeg geen tentoonstellingen meer. Hij geeft de voorkeur aan mond tot mond reclame. Tentoonstellingen in het buitenland daarentegen, hebben volop zijn belangstelling. De markante dame die aan de wieg van Pablo's eerste succes in Parijs staat, is Berthe Weill. Een andere zakenrelatie van Picasso uit deze periode begint zijn professionele leven als clown en ook hij eindigt als kunsthandelaar: Clovis Sagot. Door hem leert Picasso de welgestelde Amerikaanse koopster van moderne kunst kennen: Gertrude Stein. Gertrude en haar broer Leo Stein zijn de eerste echte verzamelaars van Picasso's werk. Rond 1910 zijn er in Frankrijk enkele Picassoverzamelaars, maar hun aantal is gering. Belangrijke verzamelaars vindt men dan voornamelijk in Tsjechoslowakije en Rusland, waarbij de Rus Sergei Sjtsjoekin als collectioneur vergelijkbaar is met die van de Steins. Op deze aquarel in het midden Gertrude Stein; linksonder Berthe Weill. Daarboven een schim van de handelaar Sagot, ontleend aan Picasso's Portret van Clovis Sagot (1909). Rechtsonder de aartsvaderlijke kop van Ambroise Vollard en linksboven Kahnweiler, de man die gedurende vele jaren de belangrijkste impresario van Picasso was. Rechts van hem de Russische verzamelaar Sjtsjoekin.

26. 'Parade'. The Start of the Theatre or Neoclassical Period 1917-1924

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

The cubism period is clearly marked: 1907-1914. In subsequent years the work showed an increasingly less compelling coherence so that there is always important work that deviates from prevailing work of the time. Journalist, poet, writer and artist Jean Cocteau had been following Picasso with his plans to write a scenario for the Russian Ballet. The Russian Ballet had been performing in Paris since 1909 under impresario Sergei Diaghilev. Cocteau believed that the Russian Ballet needed to be revamped, something that could only be realised by calling in cubists. Late 1916 Picasso declared to be prepared to cooperate in Cocteau's plans. Cocteau's ballet was to be called Parade. The scenario was by Diaghilev, Eric Satie composed the music and Picasso designed the costumes, decor, curtains and stage props. Until 1924 Picasso was to work on seven theatre productions including Parade. His free work in this period was mainly neoclassical, while he also produced cubist work. He was particularly interested in the patterns of the harlequin. The budding love for ballerina Olga Khokhlova, his marriage to her and the birth of their son Paulo, was reflected in Picasso's uninhibited work.
In this watercolour - in dinner jacket - Sergei Diaghilev. Top right Eric Satie. Top left Picasso himself, a paraphrase of his Self-portrait (1907). Below, left of the middle, the ballerina Olga Khokhlova and bottom right the writer Jean Cocteau.

26. 'Parade'. Het Begin van de Theater- of Neoklassieke Periode 1917-1924

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

De periode van het kubisme is scherp gemarkeerd: 1907-1914. In de jaren die volgen vertonen de werken een steeds minder dwingende samenhang, zodat men telkens weer belangrijk werk aantreft dat afwijkt van de hoofdstroom. Journalist, dichter, schrijver en beeldend kunstnaar Jean Cocteau achtervolgt Picasso met zijn plannen om voor de Ballets Russes een scenario te schrijven. De Ballets Russes treden sinds 1909 onder leiding van hun impresario Sergei Diaghilev in Parijs op. Cocteau is van mening dat de Ballets Russes toe is aan een vernieuwing die alleen door inschakeling van kubisten kan worden gerealiseerd. Eind 1916 verklaart Picasso zich bereid aan Cocteau's plannen mee te werken. Concteau's ballet gaat Parade heten. Het scenario is van Diaghilev, de muziek van Eric Satie en Picasso verzorgt de aankleding: kostuums, decors, voorgordijn en rekwisieten. Inclusief Parade zal Picasso tot en met 1924 aan zeven theaterproducties meewerken. Zijn vrije werk is in deze periode overwegend neoklassiek, terwijl hij ook nog kubistisch werk maakt. Vooral het motief van de harlekijn heeft daarbij zijn belangstelling. De ontluikende liefde voor ballerina Olga Khokhlova, zijn huwelijk met haar en de geboorte van hun zoon Paulo, vinden in Picasso's vrije werk hun neerslag.
Op deze aquarel - in smoking - Sergei Diaghilev. Rechtsboven Eric Satie. Linksboven Picasso zelf, een parafrase van zijn Zelfportret (1907). Daaronder, links van het midden, de ballerina Olga Khokhlova en rechtsonder de schrijver Jean Cocteau.

27. Olga Khokhlova and the Introduction to the 'Haut-monde'

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In the summer of 1917 Picasso was very much in love with Olga Khokhlova, the ballerina of the Russian Ballet. When the ballet group left for South America Olga stayed behind to be with Pablo in Spain. They left for Paris where Picasso due to his ever closer relationship with the Russian Ballet was accepted in the 'haut-monde' of the city. In 1918 Pablo and Olga got married. The tranquil beauty of this Russian ballerina delighted the painter resulting in a series of neoclassical works praising the beauty of women.
In this watercolour on the left a paraphrase of Olga Khokhlova (1918); on the right a paraphrase of Picasso's monumental neoclassical painting Three Women at the Fountain (1921).

27. Olga Khokhlova en de Kennismaking met de 'Haut-monde'

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In de zomer van 1917 is Picasso hevig verliefd op Olga Khokhlova, de ballerina van de Ballets Russes. Wanneer de balletgroep naar Zuid-Amerika vertrekt, gaat Olga niet mee, maar blijft zij bij Pablo in Spanje achter. Zij vertrekken naar Parijs waar Picasso door zijn steeds hechtere band met de Ballets Russes in de 'haut-monde' van de stad wordt opgenomen. In 1918 trouwen Pablo en Olga. De koele schoonheid van deze Russische ballerina brengt de schilder in verrukking zodat een hele reeks van neoklassieke werken ontstaat waarin de schoonheid van de vrouw wordt bezongen.
Op deze aquarel links een parafrase van Olga Khokhlova (1918); rechts een parafrase van Picasso's monumentaal neoklassiek schilderij de Drie Vrouwen aan de Bron (1921).

28. The happy Start of a Marriage that lasts seventeen Years

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In February 1921 Pablo and Olga had a son: Paulo. Finally, there was a son and heir in the Ruiz family. The baby's father was then almost forty years old. In the month that followed the father repeatedly drew and painted moving versions of the Mother and Child theme. In the watercolour a paraphrase of Mother and Child (1921), an oil painting from the happy months after the birth of Paulo. As background and for contrast the old house at the Rue des Grands Augustins in Paris, where Picasso was to paint Guernica in 1937. At that moment his marriage to Olga had been over for more than one year.

28. Het gelukkige Begin van een Huwelijk dat zeventien Jaar duurt

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In februari 1921 wordt uit het huwelijk tussen Pablo en Olga een zoon geboren: Paulo. Eindelijk heeft de Ruiz-familie een stamhouder. De vader van de baby is dan bijna veertig jaar oud. In de maand die volgt zal die vader herhaaldelijk en vaak op ontroerende wijze het thema Moeder en Kind tekenen en schilderen.

Op de aquarel een parafrase van Moeder en Kind (1921), een olieverfschilderij uit de gelukkige maanden na de geboorte van Paulo. Als achtergrond en contrast het oude huis aan de Rue des Grands Augustins in Parijs, waar Picasso in 1937 Guernica zal schilderen. Zijn huwelijk met Olga is dan al meer dan een jaar verleden tijd.

29. Olga and Pablo in the spotlight. A Family comfortably off

60 x 45 cm, watercolour and ink

Around 1924 Picasso worked on a Diaghilev production for the seventh and last time. He designed the curtain for Le Train Bleu. A successful person is rarely loved by the public at large. A number of surrealists - that is to say 'left wing' representatives - reproached Picasso for collaborating with the 'right'. It seems plausible that this painful experience played a part in Picasso's amazing decision shortly after the Second World War to join the French Communist Party, the PCF. After the première of Le Train Bleu, Pablo and Olga left for the Côte d'Azur. Picasso completely filled up a sketchbook with 'automatic drawings'. They were a crisscross of lines and points. Picasso seemed to have been influenced by surrealism, which he himself helped to create.

In the watercolour Olga and her son Paulo.

29. Olga en Pablo in de schijnwerpers. Een Familie in goeden Doen

60 x 45 cm, aquarel en inkt

Rond 1924 werkt Picasso voor de zevende en laatste maal mee aan een productie van Diaghilev. Hij ontwerpt het gordijn voor Le Train Bleu. Een mens die succes heeft wordt door de buitenwereld maar zelden bemind. Een aantal surrealisten - dat wil zeggen woordvoerders van 'links'- verwijt Picasso collaboratie met 'rechts'. Het lijkt niet geheel uitgesloten dat die navrante ervaring een rol heeft gespeeld in Picasso's opzienbarend besluit om kort na de Tweede Wereldoorlog toe te treden tot de Parti Communiste de France, de PCF. Na de première van Le Train Bleu vertrekken Pablo en Olga naar de Côte d'Azur. Picasso vult daar een schetsboek met 'automatische tekeningen'. Zij bestaan uit een wirwar van lijnen en punten. Picasso blijkt aangestoken door het surrealisme, dat hij zelf in het leven hielp roepen.

Op de aquarel Olga en haar zoon Paulo.

30. Dancing without Joy: 'The Dance' *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage*
Around 1925 the marriage of Olga and Pablo was disrupted by mutual irritation. The theatre period had come to an end and with it a fascinating, mutual interest. After 1925 Picasso's neoclassical work was almost completely in the past. In the decade that followed he made peculiar creations, strange figures of a more 'biological' form, with the strangest limbs in the most unusual of places: Biomorphic creatures. This was the Pablo Picasso's Monster period. However, in this Monster period we see him as a visionary man; he saw beyond the end of the twentieth century. The Spaniard had never heard of a PC or software but he created a virtual reality.
In the period 1925-1935 Picasso was generally recognised as the most important visual artist of modern times. In early 1927 his marriage to Olga was beginning to show wear. It was then that Picasso met the then seventeen-year old Marie-Thérèse Walter in Paris. She was his model but as of that summer also his mistress. In 1935 this relationship resulted in the birth of a daughter: Maria de la Concepción, her parents called her Maïa. For Picasso 1935 was a difficult year. In the spring he made an etching of Minotauromachy with the bull as a theme. This etching precedes Guernica.
In this watercolour two paraphrases of Picasso's work from 1925, the year that forms the division between his neoclassical art and the much more expressionist work from the Monster period.
On the left a paraphrase of the neoclassic Four Dancers (1925); the rest is a paraphrase of the oil painting The Dance (1925), which Picasso painted several months later.

30. Dansen zonder Vreugde: 'De Dans' *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage*

Rond 1925 wordt het huwelijk tussen Olga en Pablo door wederzijdse irritaties verstoord. De theaterperiode is ten einde en daarmee vervalt een boeiende, gezamenlijke interesse. Picasso's neoklassieke werk is na 1925 vrijwel geheel verleden tijd. In het decennium dat volgt ontstaan merkwaardige creaties, vreemde figuren van meer 'biologische'vorm, met de meest vreemde ledematen op de meest vreemde plaatsen. Biomorfe wezens. Wij bevinden ons dan in de Monsterperiode van Pablo Picasso. Ook in deze Monsterperiode is het een man met een vooruitziende blik; hij schouwt voorbij het eind van de twintigste eeuw. Zonder dat de Spanjaard van een PC of software had gehoord, schept hij een virtual reality.

In de periode 1925-1935 wordt Picasso algemeen erkend als de belangrijkste beeldende kunstenaar van de moderne tijd. Wanneer begin 1927 zijn huwelijk met Olga slijtplekken vertoond, ontmoet Picasso in Parijs de dan zeventienjarige Marie-Thérèse Walter. Zij staat voor hem model, maar is vanaf de zomer van dat jaar ook zijn minnares. In 1935 wordt uit deze relatie een dochter geboren: Maria de la Concepción, haar ouders noemen haar Maïa. Voor Picasso is 1935 een moeilijk jaar. In de lente heeft hij Minotauromachy geëtst met als thema de stier. Deze ets loopt vooruit op de Guernica. Op deze aquarel twee parafrases van werk van Picasso uit 1925, het jaar dat de scheiding vormt tussen zijn neoklassieke kunst en het veel expressionistischer werk uit de Monsterperiode. Links een parafrase van de neoklassieke Vier Dansers (1925); het overige is een parafrase van het olieverf-schilderij De Dans (1925), dat Picasso enkele maanden later maakte.

31. 'The Crucifixion' and the Rise of the Spanish Republic

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In the autumn of 1929, when the share prices at Wall Street crashed, in the entire capitalist world there was a rupture in the economic development that had far-reaching, economic, social and political consequences. The latter were also felt in Spain where there had been a right-wing dictatorship led by Primo de Rivera since 1923. In 1929 student riots broke out and there was revolt among army officers. The dictator did not succeed in getting full political control of the situation and left the country in January 1930. This formed a logical background to Picasso's oil paint panel The Crucifixion.
In this watercolour on the right we see Picasso, who looks up at his painting The Crucifixion (1930), in the middle of which part of it is paraphrased. The white figure, leaning against the chest of the person who is crucified, is Maria Magdalena. Bottom right we see a paraphrase of Woman with a Switchblade (1931). The top section of the watercolour is filled by paraphrases of two of Picasso's ink drawings The Crucifixion to Grünewald (both 1932).

31. 'De Kruisiging' en het Ontstaan van de Spaanse Republiek

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In de herfst van 1929, wanneer op de beurs van Wallstreet de aandelenkoersen ineenstorten, ontstaat in heel de kapitalistische wereld een breuk in de economische ontwikkeling met verreikende, economische, sociale en politieke gevolgen. Die laatste doen zich ook in Spanje voelen. Daar bestaat sinds 1923 een rechtse dictatuur onder leiding van Primo de Rivera. In 1929 ontstaan studentenonlusten en breekt een opstand uit onder legerofficieren. Het lukt de dictator niet de toestand politiek naar zijn hand te zetten en hij verlaat in januari 1930 het land. Dit alles maakt het begrijpelijk dat Picasso in 1930 het olieverfpaneel De Kruisiging schildert.
Op deze aquarel rechts Picasso, die opziet naar zijn schilderij De Kruisiging (1930), waarvan in het midden een deel is geparafraseerd. De witte figuur, leunend tegen de borst van de gekruisigde, is Maria Magdalena. Rechtsonder een parafrase van Vrouw met een Stiletto (1931). De bovenzijde van de aquarel wordt gevuld door parafrases van twee van Picasso's inkttekeningen De Kruisiging naar Grünewald (beide 1932).

32. Marie-Térèse Walter and Maïa *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons*
When a daughter was born from the relationship of Picasso and Marie-Thérèse Walter, who was twenty-five years his minor, the secret love affair between the parents had been going on for eight years. At the outbreak of the Spanish Civil War, even before the child was one year old, Picasso gained artistic momentum which resulted in the relationship with Marie-Thérèse fading somewhat. He took good care of mother and child, but physically and psychologically there was hardly room for an adult relationship. The increasing wealth and growing fame even went to the head of the natural Bohemian. As far as his love affairs were concerned, the years between 1925 and 1955 were the most complicated of his life. He had several mistresses at the same time and they were always women who are more than twenty-five, sometimes more than forty years younger than him. In that respect, too, Picasso was ahead of his time. He was mainly focussed on himself, with his own life, his own problems. Despite all curious attention for others Picasso more than anything was the revolutionary artist, a born-individualist and forerunner of man from the Me, Myself and I era.
In this watercolour we can see Marie-Thérèse and her daughter Maïa. Picasso used his Girl in front of the Mirror (1932) as a background. That background is a paraphrase of part of this colourful painting, which is the high point of a series of five paintings, all inspired by Marie-Thérèse.

32. Marie-Térèse Walter en Maïa *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt*
Wanneer uit de relatie van Picasso en de vijfentwintig jaar jongere Marie-Thérèse Walter een dochter wordt geboren, bestaat de geheime liefdesrelatie tussen de ouders al acht jaar. Door het uitbreken van de Spaanse Burgeroorlog komt Picasso al voordat zijn kind één jaar is, in een artistieke stroomversnelling terecht, die de relatie met Marie-Thérèse enigszins doet wegebben. Hij zorgt goed voor moeder en kind, maar voor een volwassen relatie bestaat psychisch en fysiek geen ruimte meer. Zijn toenemende rijkdom en groeiende roem stijgen zelfs de geboren bohémien naar het hoofd. Wat zijn liefdesrelaties betreft zijn de jaren tussen 1925 en 1955 de meest gecompliceerde van zijn leven. Hij heeft meer dan één maîtresse tegelijk en altijd gaat het om vrouwen die meer dan vijfentwintig, soms meer dan veertig jaar jonger zijn dan hij. Picasso is ook in dat opzicht zijn tijd vooruit. Hij is vooral met zichzelf bezig. Met zijn eigen leven, zijn eigen problemen. Ondanks alle nieuwsgierige aandacht voor de ander is Picasso voor alles de revolutionaire kunstenaar, een ras-individualist en voorloper van de mens uit het Ik-tijdperk.
Op deze aquarel zijn wij Marie-Thérèse en haar dochter Maïa. Als achtergrond is Picasso's Meisje voor de Spiegel (1932) gebruikt. Die achtergrond is een parafrase van een deel van dit kleurige doek, dat het hoogtepunt is van een serie van vijf schilderijen, alle op Marie-Thérèse geïnspireerd.

33. Dora Maar *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons*

Dora Maar - Markovich actually - met Picasso in the spring of 1936. Several months after their first meeting a love affair started to flourish between Pablo and Dora. He continued, however, to see his wife Olga as well as one of his earlier mistresses, Marie-Thérèse, the mother of his daughter, and Dora was intelligent and brave enough to be tolerant.
In addition to photography, Dora started to paint, encouraged by Picasso. In January 1937 the Spanish Civil War acquired an international character. It became a fight between two ideologies: the divided communist-socialists and the better coordinated fascists. It was then that the government of the Spanish Republic requested Picasso to make a large mural for the Spanish Pavilion for the forthcoming World Fair in Paris. This enormous piece of art and how international events were incorporated into it forming the background, would totally dominate Picasso's life over the next few years. Initially, Dora Maar was the muse of the pugnacity and the hoped-for victory in this but after several years - when the Civil War ended in defeat for Picasso and his people - she was to become his muse of injustice, grief and tears.
In this watercolour we can see Dora Maar twice. For the rest it is a paraphrase of the oil painting Dora Maar, sitting (1937).

33. Dora Maar *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt*

Dora Maar - eigenlijk Markovich - ontmoet Picasso in de lente van 1936. Enkele maanden na hun eerste ontmoeting bloeit er tussen Pablo en Dora een liefdesrelatie op. Hij gaat echter door zijn vrouw Olga te ontmoeten en één vroegere maîtresse, Marie-Thérèse, de moeder van zijn dochter. Dora is intelligent en moedig genoeg om tolerant te zijn.
Naast fotograferen gaat Dora ook schilderen, aangemoedigd door Picasso. In januari 1937 krijgt de Spaanse Burgeroorlog een internationaal karakter. Het wordt een strijd tussen twee ideologieën: de verdeelde communistisch-socialistische en de beter samenwerkende facistische. Juist dan vraagt de regering van de Spaanse Republiek aan Picasso om voor het Spaanse Paviljoen op de komende Wereldtentoonstelling in Parijs, een grote wandschildering te maken. Dit machtige werkstuk en de verwerking van internationale gebeurtenissen die er de achtergrond van vormen, zullen in de eerstvolgende jaren Picasso's leven volledig beheersen. Dora Maar is daarbij aanvankelijk de muze van de strijdlust en van de verhoopte overwinning. Na enkele jaren - wanneer de Burgeroorlog voor Picasso en de zijnen in een nederlaag is geëindigd - zal zij zijn muze van onrecht, verdriet en tranen worden.
Op deze aquarel tweemaal Dora Maar. Voor het overige is het een parafrase van het olieverfschilderij Dora Maar, zittend (1937).

34. Guernica *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons*

During 1933 and 1934 the tauromachy, the bullfight, kept the Spaniard Picasso very busy. The Guernica (1937) includes numerous elements that can be found in some form or another in Picasso's work from the preceding months and years: the furious bull that looks triumphantly upon the battlefield which is covered with moaning casualties. Between the legs a mother with in her arms her dead child. A woman who desperately protests to the heavens and, below that, a felled bullfighter holding a broken lance who has been trampled to death by his own horse. Then finally, the face of a young woman who desperately tries to illuminate the chaotic labyrinth. Over all this shines a glorious sun, with a light bulb somewhat drolly in the glittering heart. God, who overlooks his creation. For as far as man is able, Picasso has made the impossible possible in the Guernica by restricting himself to the extreme, however full the canvas is. A lot of dynamism and yet also peace. Three dimensions and yet everything on the flat surface. And an extremely sober use of colour. And all that in a magnificently composition found after much shifting and experimenting.

In this watercolour we can see Franco with, bottom right, his rival, the bull. The animal's black head - in the Guernica the bull is white - is derived from an oil painting Still Life with Head of a black Bull (1939). At the top, across the full width, we see the head of a horse, a paraphrase of the wounded animal that in Guernica furiously roars at the bull. Furthermore, the sun that comes up over good and evil, with the light bulb in the middle. And then there is a fleeting impression of the clenched hands of the many casualties that can be seen in Guernica.

34. Guernica *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt*

Het is de tauromachie, het stierengevecht, dat de Spanjaard Picasso in de jaren 1933 en 1934 intensief bezighoudt. In de Guernica (1937) komen tal van elementen voor die in één of andere vorm in Picasso's werk uit de voorafgaande maanden en jaren te vinden zijn: de woedende stier, die met een triomferende blik het slagveld overziet dat met kermende slachtoffers bedekt is. Tussen de poten een moeder met haar dode kind in de armen. Een vrouw die richting hemel, radeloos klaagt en daaronder een gevelde stierenvechter die met een gebroken lans door zijn eigen paard wordt doodgetrapt. Ten slotte het gezicht van een jonge vrouw die vertwijfeld probeert om met haar lamp in het chaotisch labyrint licht te verspreiden. Over dit alles schijnt een stralende zon, met in het blinkend hart als een knipoog: een gloeilampje. God, die zijn schepping overziet. Voor zover het een mens gegeven is, heeft Picasso in de Guernica het onmogelijke mogelijk gemaakt door zich tot het uiterste te beperken, hoe vol het doek ook is. Zeer veel dynamiek en toch rust. Drie dimensies maar toch alles in het platte vlak en een uiterst sober kleurgebruik. En dat alles in een grandioze, na veel schuiven en uitproberen, gevonden compositie.

Op deze aquarel zien wij Franco met, rechtsonder, zijn evenknie, de stier. De zwarte kop van het dier - op de Guernica is de stier wit - is ontleend aan een olieverfschilderij Stilleven met de Kop van een zwarte Stier (1939). Boven, over de volle breedte zien wij het hoofd van een paard, een parafrase van het gewonde dier dat op de Guernica woedend naar de stier briest. Verder gaat de zon op over goeden en kwaden, met het gloeilampje als kern. Voorts krijgen wij een vluchtige indruk van de verkrampte handen van de vele slachtoffers die op de Guernica te zien zijn.

35. Women and Friends *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage*

At the time that Picasso worked on the Guernica, André Salmon chose for Franco and for fascism. This friend was now lost for Picasso as well. But the Spaniard always managed to build up a tertulia - a close circle of friends - though the friends now were some fifteen years younger than he. The new circle of friends included Louis Aragon and in particular Paul Eluard. From his mediation Picasso met Dora Maar. In 1942 she was still his most important muse but then in 1943 Picasso met Françoise Gilot. She was twenty-one years old, Picasso sixty-two. Soon Françoise appeared in Picasso's drawings and he started to paint again. A new fire flared up in the artist. In the late summer of 1944 Dora Maar became ever more upset due to her lover's behaviour and after a severe nervous breakdown Dora and Pablo realised during a holiday together that it couldn't go on like this anymore and the relationship ended.

In this watercolour in the middle a paraphrase of a portrait of Dora Maar (1937). In the top left we can see Paul Eluard and top right Louis Aragon. Left of the middle we can see a paraphrase of part of the painting Cat and Bird (1939), one of the works from the post Guernica era.

35. Vrouwen en Vrienden *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage*

In de tijd dat Picasso aan de Guernica werkt, kiest André Salmon voor Franco en voor het facisme. Ook deze vriend is nu voor Picasso verloren. Maar altijd slaagt de Spanjaard er weer in een tertulia - een vriendenkring - op te bouwen, zij het dat de vrienden nu zo'n vijftien jaar jonger zijn dan hij. Tot de nieuwe vriendenkring behoren onder andere Louis Aragon en vooral Paul Eluard. Door zijn tussenkomst leerde Picasso Dora Maar kennen. In 1942 is zij nog steeds zijn belangrijkste muze. Maar dan ontmoet Picasso in 1943 Francoise Gilot. Zij is éénentwintig, Picasso tweeënzestig jaar oud. Algauw verschijnt Francoise in Picasso's tekeningen en begint hij weer te schilderen. In de kunstenaar ontbrandt een nieuw vuur. In de nazomer van 1944 raakt Dora Maar door het gedrag van haar minnaar steeds meer van streek en na een zware zenuwinzinking zien Dora en Pablo tijdens een gezamenlijke vakantie in dat het zo niet langer kan en komt de relatie tot een eind.

Op deze aquarel in het midden een parafrase van een portret van Dora Maar (1937). Linksboven zien wij Paul Eluard en rechtsboven Louis Aragon. Links van het midden een parafrase van een deel van het schilderij Kat en Vogel (1939), één van de werken uit de post-Guernica tijd.

36. The Second World War *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons*
In the first few months of 1944 already Picasso began with studies for a pendant of the Guernica (1937), a highly expressionist painting, indeed much smaller, but also done in black, white and numerous hues of grey: The Charnel House (1944-1945).
In the watercolour we can see in the top right a glimpse of Hitler with below it the entry of his troops in Paris. Top left we can see General Montgomery on top of a tank. For the rest the watercolour is a paraphrase of Picasso's still life with the Skull of an Ox (1942). The canvas forms part of a series that was made in 1942 and subsequent years.

36. De Tweede Wereldoorlog *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt*
Al in de eerste maanden van 1944 begint Picasso aan studies voor een tegenhanger van de Guernica (1937), een sterk expressionistisch schilderij, veel kleiner weliswaar, maar eveneens uitgevoerd in zwart, wit en taloze grijzen: Het Knekelhuis (1944-1945).
Op de aquarel zien we rechtsboven een glimp van de Führer met daaronder de intocht van zijn troepen in Parijs. Linksboven zien we Generaal Montgomery op een tank. Voor het overige is de aquarel een parafrase van Picasso's stilleven met de Schedel van een Os (1942). Het doek maakt deel uit van een serie die in 1942 en daarna ontstaat.

37. The Lady-Flower *60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayon*

In the first few months of 1946 Picasso concluded the war years by taking part in the Art et Résistance exhibition with his The Charnel House (1944-1945). The romance with Françoise Gilot in 1946 gave his life new elan. In the subsequent years Picasso was full of energy. The painter had always been a bit of a wizard when it came to art; the boundaries of painting were too narrow. He explored all areas of visual art: drawings, etchings and engravings, sculptures, abstract three-dimensional art, the theatre and the lithography. The following year he was to experiment with ceramics. Closely related to the lithographical work from that period is the oil paint portrait of Françoise Lady-Flower (1946). The object of his affection was a plant that stands there motionlessly blooming and looking pretty in liberated Paris. And then there is - on both sides - also a peculiar projectile: is it perhaps the painter in love?

In this watercolour the portrait of Françoise Gilot. In the background a paraphrase of Lady-Flower (1946).

37. De Vrouwen-Bloem *60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt*

In de eerste maanden van 1946 sluit Picasso de oorlogsperiode af door met zijn Knekelhuis (1944-1945) aan de tentoonstelling Art et Résistance deel te nemen. Wat zijn leven in 1946 nieuw elan geeft is de romance met Francoise Gilot. In de daarop volgende jaren loopt Picasso over van werklust. De schilder is altijd al een duivelskunstenaar geweest. De grenzen van de schilderkunst zijn hem te eng. Hij verkent alle gebieden van de beeldende kunst: tekenen, etskunst en gravure, beeldhouwen, abstracte driedimensionale kunst, het theater en de lithografie. Het daarop volgende jaar zal daar de keramiek nog bijkomen. Nauw verwant aan het lithografische werk uit die tijd is het olieverfportret van Francoise Vrouw-Bloem (1946). De Geliefde is een plant die in het bevrijde Parijs roerloos staat te bloeien en staat mooi te wezen. En dan is er - aan twee kanten - ook nog een merkwaardig projectiel: is het misschien de verliefde schilder?

Op deze aquarel het portret van Francoise Gilot. Op de achtergrond een parafrase van Vrouw-Bloem (1946).

38. Pablo Picasso and Jean-Paul Sartre *60 x 45 cm, watercolour and ink*

During the last few months before Paris was liberated Jean-Paul Sartre and Simone de Beauvoir had regular contact with Picasso. They belonged to the group of Paris intellectuals that had close ties with the resistance and the French Communist Party.
In 1943 Sartre published his first philosophical work L'Etre et le Néant, a book in which the essence of his existentialist philosophy was given form. The existentialism apparently had something to do with the chaotic aftermath of the wars and with the youth's response to too much psychological stress from the elder generation; and to an all-embracing system of values and norms that left little room for one's own initiative and independent development. Picasso's art and life matched Sartre's existentialism perfectly. He was just as much a philosopher of existentialism as Sartre, but with the brush.
In this watercolour we can see Sartre on the left in front of a bookcase. On the right his discussion partner and ally, Picasso.

38. Pablo Picasso en Jean-Paul Sartre *60 x 45 cm, aquarel en inkt*

Gedurende de laatste maanden voor de bevrijding van Parijs hebben Jean-Paul Sartre en Simone de Beauvoir regelmatig contact met Picasso. Zij behoren tot de Parijse interlectuelen die nauwe banden met het verzet onderhouden en met de Franse Communistische Partij.
In 1943 publiceerde Sartre zijn eerste filosofische werk L'Etre et le Néant, een boek waarin zijn existentialistische filosofie in grote lijnen gestalte kreeg. Het existentialisme heeft kennelijk iets met de chaotische nasleep van oorlogen te maken en met de reactie van jonge mensen op teveel geestelijke druk van ouderen, en op een allesomvattend systeem van normen en waarden dat weinig ruimte laat voor eigen initiatief en zelfstandige ontplooiing. Het kunstenaarschap en het leven van Picasso sluiten naadloos aan op het existentialisme van Sartre. Hij is evenzeer een filosoof van het existentialisme als Satre, maar dan met het penseel.
Op deze aquarel links Sartre voor een boekenkast. rechts zijn gesprekspartner en medestander, Picasso.

39. 'Joie de Vivre', 1946

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayon

Françoise and Pablo spent happy years together. For the young woman it was an experience to see how her body and mind inspired her lover's work. And the discussions about his work, as well as hers, must have been very enjoyable to both the young woman and the older man. In the summer of 1946, during their stay at the Côte d'Azur, he made the large mural La joie de Vivre, an Arcadian landscape in mainly blue and yellow colours. A happy meeting of half human-half animal creatures playing the flute and dancing animal-like humans, with the woman as the embodiment of loving energy.
In this watercolour we can see Pablo Picasso who was now over sixty and Françoise Gilot, the young artist who had her life in front of her.

39. 'Joie de Vivre', 1946

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Francoise en Pablo beleven gelukkige jaren. Voor de jonge vrouw is het een belevenis te zien hoe haar lichaam en geest het werk van haar geliefde inspireren. En ook de gesprekken over zijn werk én het hare, moeten voor zowel de jonge vrouw als voor de oudere man een bron van genoegen zijn geweest. In de zomer van 1946, tijdens hun verblijf aan de Côte d'Azur, ontstaat de grote wandschildering La joie de Vivre, een arcadisch landschap in hoofdzakelijk blauwe en gele kleuren. Een feestelijke ontmoeting van fluitspelende mensdieren en dansende diermensen, met de vrouw als een bundeling van lieftallige energie.
Op deze aquarel zien wij Pablo Picasso die de zestig al flink is gepasseerd en Francoise Gilot, de jonge schilderes die nog een heel leven voor zich heeft.

40. Françoise and Pablo, Claude and Paloma

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

Françoise gave birth to a son in 1947, Claude, and in 1949 to a daughter, Paloma. But Picasso was busy and what Françoise expected actually happened: the requited love of her lover was shown almost only in a flow of creations that took on an enormous size thanks to her arrival. But Picasso was not only busy with his art. In 1948 Picasso the 'politician' and 'communist' was persuaded to go to Poland to take part in an Intellectuals Congress for Peace. France could not lag behind and in 1949 the French Communist Party, too, organised a Peace Congress. Picasso visited it daily - as if royalty. Louis Aragon was one of the organisers and he chose one of Picassó's most recent lithographs as a poster: The Dove. While Picasso was busy with his Peace Congress his daughter was born. Françoise and Pablo decided to call their second child Anne Paloma. The name of Françoise's mother and...Dove.

After she had given Picasso two children Françoise realised that there was more to life than art alone. Her lover could not share that view. This was when Françoise's and Pablo's paths parted and despite Picasso's words and threats Françoise remained determined. In September 1953 she left and took the children to Paris. Françoise Gilot was the first and only one of Picasso's life companions who was not left by him, but who was the one to leave.

In this watercolour we can see Françoise Gilot. In the background a paraphrase of some designs taken from Picasso's painting Woman with Orange (1951).

40. Francoise en Pablo, Claude en Paloma

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

Francoise schenkt Picasso in 1947 een zoon, Claude en in 1949 een dochter, Paloma. Maar Picasso is druk en wat Francoise verwachtte gebeurt: de wederliefde van haar minnaar bestaat vrijwel uitsluitend uit een stroom van scheppingen die mede door haar komst tot grote breedte aanzwelt.

Maar Picasso wordt niet alleen in beslag genomen door zijn kunst. De 'politicus' en 'communist' Picasso laat zich in 1948 overhalen naar Polen te gaan om daar aan een Intellectuelen Congres voor Vrede deel te nemen. Frankrijk kan niet achterblijven en in 1949 organiseert ook de Parti Communiste de France een Vredescongres. Picasso gaat er dagelijks - als een vorst - naar toe. Louis Aragon is een van de organisatoren en hij kiest een van Picasso's meest recente lithografieën uit als poster: De Duif. Als Picasso druk is met zijn Vredescongres wordt zijn dochter geboren. Francoise en Pablo besluiten hun tweede kind Anne Paloma te noemen. De naam van Francoise's moeder en...Duif.

Nadat zij Picasso twee kinderen heeft geschonken komt Francoise tot de conclusie dat er méér in het leven is dan alleen kunst. Haar minnaar kan dat inzicht onmogelijk delen. De wegen van Francoise en Pablo scheiden zich en wat Picasso ook zegt en waarmee hij ook dreigt, Francoise blijft bij haar besluit. In september 1953 vertrekt zij met de kinderen naar Parijs. Francoise Gilot is de eerste en enige levengezellin van Picasso die niet door hem wordt verlaten, maar die zelf afscheid neemt.

Op deze aquarel zien wij Francoise Gilot. Op de achtergrond een parafrase van enkele motieven die aan Picasso's schilderij Vrouw met een Sinaasappel (1951) zijn ontleend.

41.Two gifted Comedians: Pablo Picasso and Charlie Chaplin

60 x 45 cm, watercolour and ink

At the time that Picasso's Guernica made its triumphant journey through the United States, the heroes of the movie screen had been the idols of the masses for decades. Knowing Picasso he not only would have admired some big actors and actresses, but he also would have seen them as rivals. That certainly applied to Charlie Chaplin of whom he had seen most films. When he got the opportunity to meet Chaplin in person in Paris in the autumn of 1952, the Spaniard leapt at it.

In this watercolour we can see Charlie Chaplin as 'little man' on the left, and on the right Picasso who enjoys his company because he sees so much affinity in this rival. The photo from which Picasso and Chaplin had been painted is from 1952, the year the movie actor left the United States.

41.Twee begaafde Komedianten: Pablo Picasso en Charley Chaplin

60 x 45 cm, aquarel en inkt

In de tijd dat Picasso's Guernica zijn zegetocht door de Verenigde Staten maakt, zijn de helden van het witte doek al tientallen jaren de idolen van de massa. Picasso kennende zal hij enkele grote acteurs en actrices niet alleen hebben bewonderd, hij zal ze ook als rivalen hebben gezien. Dat geldt zeker voor Charley Chaplin, waarvan hij vrijwel alle films zorgvuldig heeft bekeken. Wanneer zich in de herfst van 1952 de kans voordoet Chaplin in Parijs persoonlijk te ontmoeten, grijpt de Spanjaard die met beide handen aan.

Op deze aquarel zien wij links Charley Chaplin als 'kleine man' en rechts Picasso die van hem geniet omdat hij in deze rivaal ook zoveel verwantschap ziet. De foto waarnaar Picasso en Chaplin zijn geschilderd is uit 1952, het jaar van het vertrek van de filmacteur uit de Verenigde Staten.

42. An age-old Craft and modern Ceramics

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

Vallauris means golden valley. The gold is the thick layer of red clay that covers the hills around Vallauris. Until shortly before the Second World War the many potteries turned that clay into plates, dishes, jugs and pots, until shining aluminium also reached this part of the country and the flourishing town languished away. The couple Georges and Suzanne Ramié bought an empty pottery in Vallauris and started to make ornamental pottery for tourists. In 1947 they managed to persuade Picasso to come to the kilns in Vallauris. As always the Spaniard started the work passionately, with imagination and with golden hands. By the following year he had created almost two-thousand pieces of modern ceramics.

In this watercolour we can see a fantasy that is based on Picasso's ceramic object Lady with a Mantilla (1949). The background is formed by a thumbnail sketch and was taken from a photo from 1948. He shows us the couple Ramié's workplace; Picasso is busy as potter.

42. Een eeuwenoud Ambacht en de moderne Keramiek

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

Vallauris betekent gouden vallei. Het goud is de dikke laag rode klei die de heuvels rond Vallauris bedekt. Door vele pottenbakkerijen wordt het tot kort voor de Tweede Wereldoorlog in borden, schalen, kruiken en pannen omgezet. Totdat blinkend aluminium ook deze landstreek bereikt en de bloeiende stad kwijnt. Het echtpaar Georges en Suzanne Ramié koopt in Vallauris een leegstaande pottenbakkerij en gaat sieraardewerk maken voor toeristen. Ze slagen erin om Picasso in 1947 naar de ovens in Vallauris te lokken. Zoals altijd gaat de Spanjaard onstuimig te werk, met verbeeldingskracht en met gouden handen. In het jaar daarop ontstaan bijna tweeduizend stukken moderne keramiek.

Op deze aquarel zien wij een fantasie die is gebaseerd op Picasso's keramisch object Dame met een Mantilla (1949). De achtergrond wordt gevormd door een krabbel en is ontleend aan een foto uit 1948. Hij laat ons de werkplaats van het echtpaar Ramié zien; Picasso is er als pottenbakker druk in de weer.

43. Picasso, the Communist and the Man with a Sheep

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons

In October 1944, several months after the liberation of Paris, Picasso joined the French Communist Party, the PCF. It is not a well-considered, political choice, rather a confirmation and consolidation of his new tertulia, of which Eluard and Aragon formed the core. The best work by far that Picasso made at the time of his shift towards communism and the associated liberation of Paris is a sculpture. It is more than two metres high. A sculpture of a Man with a Sheep. When Picasso wanted to make his liberation of the misery of the war tangible and his homecoming in the safe herd of communist brotherhood - his new tertulia - he reverted back to the familiar image of the man with a sheep, the image of The Good Shepherd. It was not until 1949 that Picasso managed to have his 'liberation statue' cast in bronze. Three casts were made. He sold one, he kept one for himself and gave the last one to his favourite city, Vallauris.
In the watercolour we can see Picasso in 1956. Furthermore, a paraphrase of part of the Man with a Sheep (1944). The background is formed by the red flag. In Russia red is the colour of love, of solidarity and camaraderie.

43. Picasso, de Communist en de Man met een Schaap

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

In oktober 1944, enkele maanden na de bevrijding van Parijs, wordt Picasso lid van de Parti Communiste de France, de PCF. Het is geen weloverwogen, politieke keuze, maar veeleer een bevestiging en consolidatie van zijn nieuwe tertulia, waar Eluard en Aragon de kern van vormen. Verreweg het beste werkstuk dat Picasso in de tijd van zijn overgang naar het communisme en de daarmee samenvallende bevrijding van Parijs maakt, is een beeldhouwwerk. Het is meer dan twee meter hoog. Een sculptuur van een Man met een Schaap. Wanneer Picasso zijn bevrijding van de ellende van de oorlog en zijn thuiskomst in de veilige stal van de communistische broederschap - zijn nieuwe tertulia - tastbaar wil maken, grijpt hij terug naar het vertrouwde beeld van de man met een schaap, dat is in feite het hem uit zijn jeugd zo goed bekende beeld van De Goede Herder.
Pas in 1949 lukt het Picasso zijn 'bevrijdingsbeeld' in brons te laten gieten, Er worden drie afgietsels gemaakt. Eén verkoopt hij, één houdt hij zelf en één schenkt hij aan zijn lievelingsstad, Vallauris.
Op de aquarel zien wij Picasso in 1956. Verder een parafrase van een deel van de Man met een Schaap (1944). De achtergrond wordt gevormd door de rode vlag. Rood is in Rusland de kleur van de liefde, van verbondenheid en kameraadschap.

44. A final confused Phase and an unexpected ray of Sunshine Sylvette David

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

After 1953 Picasso had a final, confused phase. Mid 1953 Françoise Gilot left with her children for Paris. The new woman in his life, Jacqueline Roque, had already met Picasso, but they did not have an intimate relationship. For a painter like Picasso that meant a phase of searching. Without a permanent model he missed his source of inspiration and depended on chance occurrences and meetings. In 1952 he painted, for example, the portrait of Hélène Parmelin, his friend Edouard Pignon's wife, Portrait of Madame H.P., Vallauris (1952) It is a suggestive, tormented painting, in dark green, dark violet, and various colours brown and grey. A ray of light in this confusing period was the accidental meeting with the twenty-year old Sylvette David. Within a month Picasso made forty portraits of her. The work is an old artist's homage to the charm and attraction of youth. The portraits of Sylvette David vary from true-to-life to highly abstract and stylised works, with references to the strongest from the cubist period.

In the watercolour we can see Sylvette David, sitting on a wicker chair in Picasso's studio in Vallauris. In this former perfume factory he painted his entire Sylvette series. The space was also used as a store for his ceramic products, one of which, a dish, we can see top left. At the top right a paraphrase of one of the portraits from the Sylvette series.

44. Een laatste verwarrende Fase en een onverwachte Zonnestraal Sylvette David

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

Na 1953 gaat Picasso door een laatste, verwarrende fase. Medio 1953 vertrekt Francoise Gilot, met de kinderen, naar Parijs. De nieuwe vrouw in zijn leven, Jacqueline Roque, heeft Picasso al wel ontmoet, maar er is nog geen sprake van een intieme verhouding. Dat betekent voor een schilder als Picasso een fase van zoeken. Zonder vast model mist hij zijn inspiratiebron en is aangewezen op toevallige gebeurtenissen en ontmoetingen. Zo schildert hij in 1952 het portret van Hélène Parmelin, de vrouw van zijn vriend Edouard Pignon, Portret van Madame H.P., Vallauris (1952). Het is een suggestief, getourmenteerd schilderij, in donkergroen, donkerpaarsblauw, bruinen en grijzen.

Een lichtstraal in deze verwarrende tijd is de toevallige ontmoeting met de twintigjarige Sylvette David. In een maand tijd maakt Picasso veertig portretten van haar. Het werk is een eerbetoon van een oude kunstenaar aan de charme en aantrekkingskracht van de jeugd. De portretten van Sylvette David bewegen zich van natuurgetrouw tot sterk abstraherend en gestyleerd, met verwijzingen naar het sterkste uit de kubistische periode.

Op de aquarel zien wij Sylvette David, zittend op een rieten stoel in Picasso's atelier in Vallauris. In deze voormalige parfumfabriek schildert hij zijn hele Sylvetteserie. De ruimte wordt tevens gebruikt als opslagplaats voor zijn keramische producten. Eén daarvan, een schotel, zien we linksboven. Rechtsboven een parafrase van een van de portretten uit de Sylvetteserie.

45. 'Madame Z': Jacqueline Roque. Finally in calm Waters

60 x 45 cm, watercolour and ink. Collage

At the pottery in Vallauris run by the Ramié couple, Madame Ramié was the most dynamic of the two. She had a cousin, Jacqueline Roque who, together with her little daughter, lived in a small house somewhere between Golfe-Juan and Juan-les-Pins. The house was called Le Ziquet, which means Goat. Madame Ramié hired Jacqueline - who spoke a little bit of Spanish - as a saleswoman, with the intention that she would concern herself with having a pleasant time with Picasso. Picasso jokingly called Jacqueline 'Madame Z', 'Mrs Goat'. With this 'goat' Picasso, from 1954-1955, was to spend almost the next eighteen years, until his death.

In this watercolour we can see a candid paraphrase of one of the many portraits that Picasso painted of Madame Z between 1954 and 1956. It was always a sitting or squatting, and fairly cubist composed figure of a young woman with a relatively long neck. In this case it is the Woman on Chair (1956). On the right - full face - the head of the then seventy-five year old Picasso taken from a photo from 1956.

45. 'Madame Z': Jacqueline Roque. Eindelijk in rustig Vaarwater

60 x 45 cm, aquarel en inkt. Collage

In de pottenbakkerij in Vallauris die door het echtpaar Ramié wordt geleid, is Madame Ramié de meest dynamische van de twee. Ze heeft een nichtje, Jacqueline Roque die, met haar dochtertje, in een klein huisje ergens tussen Golfe-Juan en Juan-les-Pins woont. Dat huisje heet Le Ziquet, wat het Geitje betekent. Madame Ramié neemt Jacqueline - die een beetje Spaans spreekt - als verkoopster in dienst, met de bedoeling dat zij Picasso aangenaam zal bezighouden. Picasso noemt Jacqueline gekscherend 'Madame Z', mevrouw 'het Geitje'. Met dit 'geitje' zal Picasso vanaf 1954-1955 bijna achttien jaar, tot aan zijn dood, door het leven gaan.

Op deze aquarel zien wij een vrijmoedige parafrase van een van de vele portretten die Picasso tussen 1954 en 1956 van Madame Z schilderde. Het gaat daarbij steeds om een zittende of hurkende, vrij kubistisch opgezette figuur van een jonge vrouw met een relatief lange nek. In dit geval is het de Vrouw in een Stoel (1956). Rechts - en face - het hoofd van de dan vijfenzeventigjarige Picasso naar een foto uit 1956.

46. A dignified Farewell *60 x 45 cm, watercolour and pastel crayons. Collage*

In 1954 Picasso managed to arrange for his favourite city Vallauris to get its own bullfight. In the spring of 1954 the first bullfight was to be held with Picasso as its President.
In this watercolour we can see Picasso as President with his son Claude by his side at the first bullfight in Vallauris. A few of his friends were among the public: Roland Penrose, Jean Cocteau, Jacques Prevert and Françoise and the children. Totally unexpected Jacqueline Roque also turned up.

46. Een waardig Afscheid *60 x 45 cm, aquarel en vetkrijt. Collage*

In 1954 krijgt Picasso het voor elkaar dat zijn lievelingsstad Vallauris een eigen stierengevecht krijgt. In de lente van 1954 wordt daar de eerste tauromachie gehouden met Picasso als Presidente.
Op deze aquarel zien wij Picasso als Presidente met zijn zoon Claude aan zijn zijde bij het eerste stierengevecht in Vallauris. Onder de toeschouwers is een aantal vrienden: Roland Penrose, Jean Cocteau, Jacques Prevert en Francoise en de kinderen. Geheel onverwacht verschijnt ook Jacqueline Roque.

47. Pablo Picasso, the Spaniard

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayon. Collage

In his host country France the Spaniard Picasso was never one of the most loved classic modernists. The contrast was too great for that. In Germany and Russia, with their tendency for fervour and expressionism, Picasso found great admiration early on. Since its creation The New York Museum of Modern Art also contributes greatly to the worldwide demand for Picasso. However, despite his elevation to world citizen, even before the Second World War, to his last day Picasso was undeniably the biggest Spanish artist of modern times.

In this watercolour a frank paraphrase of Picasso's The Painter (after El Greco) (1950), with some thumbnail sketches that were based on his series of lithographs The Bull (1945–1946).

47. Pablo Picasso, de Spanjaard

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In zijn gastland Frankrijk wordt de Spanjaard Picasso nooit een van de meest geliefde klassieke modernen. Daarvoor is het contrast te groot. In Duitsland en Rusland, met hun neiging tot felheid en expressionisme, vindt Picasso al vroeg grote waardering. Ook het New Yorks Museum of Modern Art draagt vanaf de oprichting veel aan Picasso's roep in de wereld bij. Maar ondanks zijn verheffing tot wereldburger, al vóór de Tweede Wereldoorlog, blijft Picasso onmiskenbaar en tot het laatste toe de grootste Spaanse kunstenaar van de moderne tijd.

Op deze aquarel een vrijmoedige parafrase van Picasso's Portret van een Schilder naar El Greco (1950), samen met enkele krabbels die zijn gebaseerd op zijn serie lithografieën De Stier (1945–1946).

48. From 'Madame Z' to Madame Picasso

60 x 45 cm, watercolour and ink. Collage

In September 1953 Françoise Gilot and her children left for Paris. She heard that Jacqueline Roque had taken over the care for Picasso. That care soon increased and Jacqueline entered as maîtresse en titre of the great Pablo Picasso. They formed a good couple. Never before had the artist managed to find a woman that fitted his personality so well and who was so able to cope with the great demands required from living with the brilliant, art-obsessed Spaniard. In 1961 he asked her to marry him, after which they enjoyed a secure and cheerful twelve years as man and wife until Picasso's death. The artist continued to brim over with energy, even though his creative ability and imagination decreased somewhat.

In this watercolour on the right Jacqueline Roque from a photo taken at the time of her marriage to Picasso. On the left a paraphrase of Picasso's painting Jacqueline, Cannes (1957).

48. Van 'Madame Z' tot Madame Picasso

60 x 45 cm, aquarel en inkt. Collage

In september 1953 vertrekt Francoise Gilot met haar kinderen naar Parijs. Het komt haar ter ore dat Jacqueline Roque de zorg voor Picasso heeft overgenomen. Die zorg breidt zich al snel uit en Jacqueline maakt haar entree als maîtresse en titre van de grote Pablo Picasso. Ze vormen een goed paar. Niet eerder slaagde de kunstenaar erin een vrouw te vinden die zo goed bij hem past en die zozeer tegen de niet geringe eisen is opgewassen die het leven met de geniale en door kunst bezeten Spanjaard stelt. In 1961 vraagt hij haar ten huwelijk, waarna de twee tot aan Picasso's dood twaalf jaar lang veilig en welgemoed als man en vrouw door het leven gaan. De schilder blijft bruisen van werklust, al nemen zijn creatieve vermogens en verbeeldingskracht enigszins af.

Op deze aquarel rechts Jacqueline Roque naar een foto uit de tijd van haar huwelijk met Picasso. Links een parafrase van Picasso's schilderij Jacqueline, Cannes (1957).

49. La Californie and a pregnant Goat

60 x 45 cm, watercolour and ink

In the summer of 1955 Picasso bought the villa La Californie in Cannes. David Douglas Duncan, an American photographer, was his new neighbour. They became friends and Duncan made numerous photos of Pablo and Jacqueline, of their children, the pets and of their visitors such as Jean Cocteau, Kahnweiler and Pallarès. By the villa was a big, old garden in which Picasso's sculptures looked somewhat lost. The most striking one in this setting - where the work also really belonged - was the bronze sculpture of a pregnant goat: The Goat.

In this watercolour we can see a glimpse of Picasso's pregnant goat, The Goat (1950) and of the villa La Californie. On the left Picasso from a photo taken in 1958.

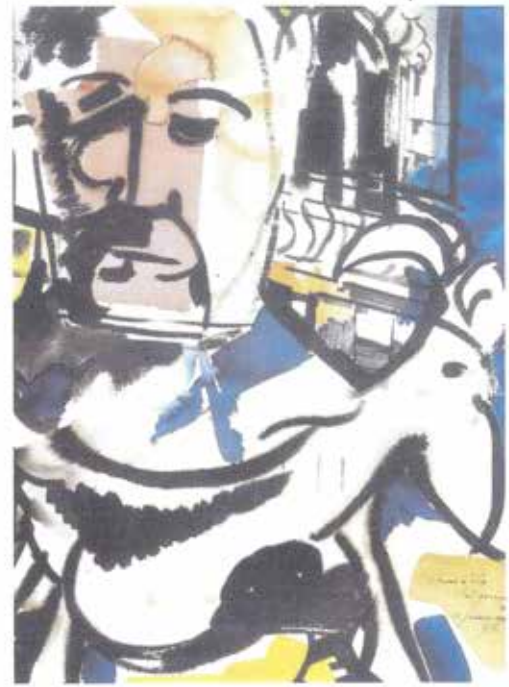

49. La Californie en een zwangere Geit

60 x 45 cm, aquarel en inkt

In de zomer van 1955 koopt Picasso de villa La Californie in Cannes. David Douglas Duncan, een Amerikaanse fotograaf, is de nieuwe buurman. Ze worden bevriend en Duncan maakt talloze foto's van Pablo en Jacqueline, van de kinderen, de huisdieren en van de bezoekers zoals Jean Cocteau, Kahnweiler en Pallarès. Bij de villa ligt een grote, oude tuin, waarin Picasso's beelden er wat verloren bijstaan. Het meest opvallende in deze omgeving - waar het werk ook echt thuishoort - is het bronzen beeld van een zwangere geit: De Geit.

Op deze aquarel zien wij een glimp van Picasso's zwangere geit, De Geit (1950) en van de villa La Californie. Links Picasso naar een foto uit 1958.

50. Picasso, the Sculptor

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

Not only Picasso the painter but also Picasso the sculptor was a revolutionary, a pioneer of the twentieth century, an innovator and provocateur. From the turn of the century Picasso had been making sculptures. From that period we know The Mask (1901) from the Blue Period and The Fool (1905) from the Pink Period. The artist continued to make sculptures until his death, but spectacular innovations became rare.

In this watercolour we can see in the middle the Cyclades sculpture the Male Harpist (approx. 2500 BC). In the top left a paraphrase of The Mask (1901) and, on the right, Head of a Woman (Fernande) (1909). At the bottom left a paraphrase of the Seated Woman (1931), on the right from work from the perfume factory in Vallauris; top of the bottle of the double sculpture Goat skull and Bottle (1951). Below a paraphrase of the Baboon and Young (1951).

50. Picasso, de Beeldhouwer

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

Evenals de schilder Picasso is ook de beeldhouwer Picasso een revolutionair, een baanbreker van de twintigste eeuw, een vernieuwer en provocateur. Al vanaf de eeuwwisseling houdt Picasso zich met beeldhouwen bezig. Wij kennen uit die tijd Het Masker (1901) uit de Blauwe Periode en De Nar (1905), uit de Roze Periode. En vrijwel tot het einde van zijn leven blijft de kunstenaar ook als beeldhouwer actief, maar spectaculaire innovaties worden zeldzaam.

Op deze aquarel zijn wij in het midden het Cycladenbeeld de Mannelijke Harpspeler (ca 2500 voor Christus). Linksboven een parafrase van Het Masker (1901) en, rechts daarvan, Hoofd van een Vrouw (Fernande) (1909). Linksonder een parafrase van de Zittende Vrouw (1931), rechts van werk uit de parfumfabriek in Vallauris; boven van de fles van de dubbelplastiek Geitenschedel en Fles (1951). Onder een parafrase van de Baviaan met haar Jong (1951).

51. For a final Time: The Peace Dove

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons

The Ruiz family liked pigeons. Pablo's father loved painting the birds and as a child Picasso helped him. He was allowed to paint the legs. When after the Second World War the famous son embarked on lithography, a series of beautiful lithographs were created from 1947 to 1949 with the dove as subject. Louis Aragon picked one for a poster for the communist Peace Congress in Paris, Picasso named his daughter Paloma and six months later he was given the Lenin Peace Prize. Several months after his eightieth birthday Picasso received this prize for the second time.

In this watercolour Picasso draws, in 1962 as an eighty-year old, one of thè many variants of his Peace Dove (1949). The photo from which this watercolour was painted is from the time that Picasso received the Lenin Peace Prize for the second time.

51. Voor een laatste Maal: De Vredesduif

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

De Ruiz-familie heeft iets met duiven. Pablo's vader is verzot op het schilderen van deze dieren en als kind helpt Picasso hem bij dat werk. Hij mag de pootjes schilderen. Wanneer de beroemde zoon zich na de Tweede Wereldoorlog op de lithografie stort, ontstaat in de jaren 1947-1949 een reeks prachtige lithografieën met als onderwerp: de duif. Een daarvan kiest Louis Aragon als poster voor het communistisch Vredescongres in Parijs, zijn dochter noemt Picasso Paloma en een half jaar later krijgt hij de Lenin Vredesprijs. Enkele maanden na zijn tachtigste verjaardag ontvangt Picasso deze prijs voor de tweede maal.

Op deze aquarel tekent Picasso, in 1962 als tachtigjarige, één van de vele varianten van zijn Vredesduif (1949). De foto waarnaar deze aquarel is geschilderd is uit de tijd dat Picasso voor de tweede maal de Lenin Vredesprijs ontving.

52. Chateau Vauvenargues

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In 1958 Picasso bought Vauvenargues castle, a fourteenth-century castle with heavy, round towers on the corners and with a monumental entrance. It is located slightly north of Aix-en-Provence. One of the first decorations that Picasso made in his new home is a beautiful mural in the bathroom. It is a homage to Jacqueline in the form of a Flute-playing Pan. But then he got started on the more serious work. In addition to making drawings and paintings Picasso began to experiment with a new technique: linocut.
In this watercolour we can see Jacqueline and Pablo, from a photo taken in 1960. In the top right a glimpse of one of the towers of Vauvenargues. In front of the couple we see the Afghan hound Kabul: it is a paraphrase of the dog in Picasso's oil painting Jacqueline with Kabul (19??)

52. Chateau Vauvenargues

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In 1958 koopt Picasso het kasteel Vauvenargues, een veertiende-eeuws kasteel met zware, ronde torens op de hoeken en met een monumentale hoofdingang. Het ligt iets ten noorden van Aix-en-Provence. Een van de eerste versieringen die Picasso in zijn nieuwe onderkomen aanbrengt is een prachtige wandschildering in de badkamer. Het is een hulde aan Jacqueline in de vorm van een Fluitspelende Pan. Dan begint het serieuze werk. Naast het maken van tekeningen en schilderijen begint Picasso te experimenteren in een nieuwe techniek: de linoleumsnede.
Op deze aquarel zien wij Jacqueline en Pablo, naar een foto uit 1960. Rechtsboven een glimp van één van de torens van Vauvenargues. Vóór het paar staat de Afghaanse windhond Kabul: het is een parafrase van de hond op Picasso's olieverfschilderij Jacqueline met Kabul (19??)

53. Mas Notre-Dame-de-Vie, Mougins

60 x 45 cm, watercolour, ink and pastel crayons. Collage

In June 1961 the Picasso's - they were married by then - moved to a new house, Mas Notre-Dame-de-Vie in Mougins. It was a place of peace and seclusion, a place where Picasso could end his days with an impressive final chord. Together with Jacqueline he spent his time there working hard. In the winter of 1962-1963 he created an extensive series of new works with fighting warriors, brute force, blood and tears and, after a few rambles, the Sabine Virgens series was made. One of the most important works from this series is the big painting on canvas The Rape of the Sabine Women (1963). Picasso was happy when this painting was finished, as he had started to get fed up with all the warriors and violence. He was actually fed up with all the Art with a capital A. He didn't want Art, he wanted to paint. From these kind of feelings and the pleasant togetherness of two people at Mas Notre-Dame-de-Vie he created The Painter and his Model series.

After his eighty-fifth birthday - with as a homage a big exhibition - Picasso went back to working hard. Between March and October 1968 he made a series of 347 etchings. In this work he journeyed through his entire artist's life. In October 1971 Picasso turned ninety: The Spanish Frenchman was honoured with a very special exhibition: a selection of his work was shown at Le Grand Galerie du Louvre. Picasso saw a lot happen in the last few years of his life, but the old man was spared the fall of communism - himself and his friends awakening from a dream. When Picasso died - on 8 April 1973 - the Wall was still there.

In this watercolour in the top right a portrait of Picasso. On the left the owl that Picasso drew for a photo collage that he made together with photographer David Douglas Duncan. The eyes of the bird were cut out for Duncan's photo. Top left one of the numerous paintings that Picasso could not help work on until the very last. Below we can see Mas Notre-Dames-de-Vie.

53. Mas Notre-Dame-de-Vie, Mougins

60 x 45 cm, aquarel, inkt en vetkrijt. Collage

In juni 1961 trekt het - inmiddels echtpaar - Picasso in een nieuw huis Mas Notre-Dame-de-Vie in Mougins. Het is een oord van rust en afzondering. Een plaats waar Picasso zijn leven met een indrukwekkend slotakkoord kan afsluiten. Samen met Jacqueline brengt hij zijn dagen hard werkend door. In de winter van 1962-1963 ontstaat een omvangrijke serie nieuwe werken met vechtende krijgslieden, bruut geweld, bloed en tranen en na een aantal omzwervingen ziet ook de serie de Sabijnse Maagden het licht. Een van de belangrijkste werken uit deze reeks is het grote doek Roof van de Sabijnse Maagden (1963). Picasso is blij als dit doek gereed is. Hij begint genoeg te krijgen van al die krijgers en al dat geweld. Eigenlijk heeft hij genoeg van alle Kunst met een grote K. Hij wil geen Kunst, hij wil schilderen. Uit dit soort gevoelens en uit het weldadig samenzijn van twee mensen in Mas Notre-Dame-de-Vie ontstaat de serie De Schilder en zijn Model (1963).

Ook na zijn vijfentachtigste verjaardag - met als hommage een grote tentoonstelling - gaat Picasso weer hard aan het werk. Tussen maart en oktober 1968 maakt hij een serie van driehonderdzevenenveertig etsen. Hij bladert in dit werk door heel zijn kunstenaarsleven. In oktober 1971 wordt Picasso negentig: de Spaanse Fransman wordt met een zeer bijzondere tentoonstelling geëerd: een selectie uit zijn werk wordt in Le Grand Galerie du Louvre getoond. Picasso heeft in de laatste jaren van zijn leven nog heel wat meegemaakt, maar de ondergang van het communisme - het wakker worden van hemzelf en zijn vrienden uit een droom - blijft de oude man bespaart. Wanneer Picasso sterft - op 8 april 1973 - staat De Muur er nog altijd.

Op deze aquarel rechtsboven een portret van Picasso. Links de uil die Picasso tekende voor een fotocollage, die hij samen met fotograaf David Douglas Duncan maakte. De ogen van het dier zijn uitgeknipt om ruimte voor Duncan's foto te laten. Linksboven een van de talloze schilderdoeken waar Picasso tot het laatst toe niet af kon blijven. Onder zien we Mas Notre-Dames-de-Vie.

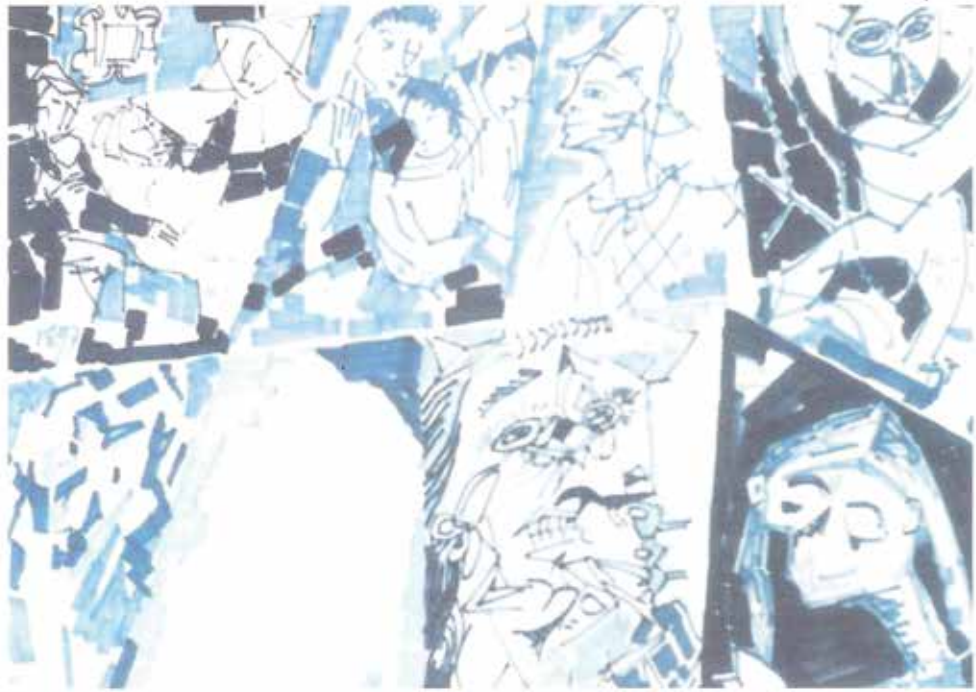

54. A Sketch of an Artist's Life

100 x 150 cm, watercolour, ink and pastel crayons

This watercolour provides a 'sketch' of the life of Picasso the artist. It is composed of paraphrases of work that he made between 1897 and 1957: Science and Charity (1897), Women by the Jail Fountain (1901), Harlequin (1905), Dancer (1907), Fernande with a Mantilla (1909), Reading Woman (1920), Weeping Woman (1937) and Study for Las Meninas (The Maids of Honour, 1957).

54. Een Kunstenaarsleven in Vogelvlucht

100 x 150 cm, aquarel, inkt en vetkrijt

Op deze aquarel een beeld in vogelvlucht van de kunstenaar Picasso. Het is uit parafrasen van werken opgebouwd, die tussen 1897 en 1957 door hem werden gemaakt: Wetenschap en Liefdadigheid (1897), Vrouwen bij de Gevangenisfontein (1901), Harlekijn (1905), Danser (1907), Fernande met een Mantilla (1909), Lezende Vrouw (1920), Wenende Vrouw (1937) en Studie voor Las Meninas (De Hofdames, 1957).

55-56 Reflections in a Papal Palace

60 x 45 cm, watercolour, ink. Collage

In the watercolours 55 and 56 we can see one of the rooms of the Palais des Papes in Avignon, where in the spring of 1973 the first posthumous Picasso exhibition was held. My wife Anneke and I went to see it, along with thousands of French and many foreign tourists.

Looking back at our tour, we can now say with some sadness in our hearts that Le Mystère Picasso is now history.

55-56 Overpeinzingen in een Pausenpaleis

60 x 45 cm, aquarel, inkt. Collage

Op de aquarellen 55 en 56 zien wij één van de zalen van het Palais des Papes in Avignon, waar in de lente van 1973 de eerste postume Picasso-tentoonstelling werd gehouden. Mijn vrouw Anneke en ik brengen er een bezoek, evenals duizenden Fransen èn zeer veel buitenlandse toeristen.

Met weemoed stellen we vast - ons die rondgang herinnerend: Le Mystère Picasso is geschiedenis geworden.

Production/Productie: ABN AMRO Corporate Communications
Printed by/Druk: De Bussy Ellerman Harms BV, Amsterdam

All rights of the watercolours in this publications reside with J.R. van den Brink
Alle rechten van de aquarellen in deze publicatie liggen bij Dr. J.R. van den Brink